24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6514 — 12 ՅՈՒՆԻՍ 1907 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 14 ՀԷՄԱԶԻ-ԻԼԻ-ԷՎՎԷԼ 1325 — 25 JUIN 1907 — 24me année № 6514

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ„ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ	90 Գրշ.
ԴԱՒԱՌԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	105 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	35 Ֆրֆ.

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԴԱԼԽՊԸ ՄԻՍԻ ԳԻՆԸ
20 էջ 1 գրուագոց փոքր
1 մեծ. էջ հատուած կ'քսգրուցուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درعليه ده غلطه اداره ولك غزته سى اداره خانه سى

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԲԵՐԱՅԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ (*)

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր Դիւրապատիւ Ս. Հարք եւ Մեծարգոյ Տեառք

Ցոքելեան հանդէս մը ո՛չ այլ ինչ է, բայց եթէ դաս մը պատմութեան, զոր ներկայ սերունդ մը անցեալէ մը քաղելով ապագայ սերունդի մը կ'ուզէ աւանդել. Ցոքելեան հանդէս մը տեսան մըն է՝ որուն մէջ ներկան կը քննէ ի հնումն տեղի ունեցած գործ մը և այդ գործէն մարդկութեան համար հետզհետէ ծնած բարոյական ու նիւթական օգուտներուն յայտնիչը՝ միանդամայն քննադատը կ'ըլլայ ապագային հանդէպ. Ցոքելեան հանդէս մը հնախուզական ժողով մըն է՝ որ նորութիւն կուտայ հնութեան, մոռացութեան մէջ թաղուած յիշատակներ երեւան կը հանէ, հին դէմքերու, օգտակար ձեռնարկներու մասին կարեւոր տեղեկութիւններ անհետ անցեալի մը մէջէն դուրս կը հանէ, և անոնցմով գեղեցիկ համայնապատկեր մը յօրինելով, ո՛չ միայն ներկային եռանդը կը վառէ ի յարգանս անցեալին, այլ և՝ ապագային ալ խրախոյս կ'ըլլայ և քաջալերէ:

Ըստ այսմ՝ ամէն կերպ գովասանութեան արժանի են ամէն անոնք, որ ո՛ր և է Ցոքելեան հանդէսի մը պատճառ կամ նախաձեռնարկ կ'ըլլան. անոնք պատմութեան սատարներ են, անոնք պատմական գիտութեանց զարգացուցիչ են:

Այս խորհրդածութիւններս կը ներշնչէ ինձ այսօր Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյս շինութեան դարադարձի այս Ցոքելեանը, որ տոհմային ժամանակից պատմութեան պիտի յաւելու նորագոյն էջեր. պիտի յայտնէ մեզ անցեալ կեանքի մը դեռ չա՛տ անյայտ խաւերը, որուն համար երախտագիտական ջերմ զգացումներ միշտ պիտի պարտինք առ Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն Օրմանեան՝ հեղինակն Ցոքելեանիս, և առ Դրբապատիւ Հմայեակ Սրբազան քարոզիչն Բերայի Թաղին, ինչպէս նաեւ առ բարեջան Ատենապետն Վսեմաշուք Ռուպէր էֆէնտի Եազըճեան և անոր ընկերներն Թաղ. Խորհրդոյ Բերայի:

Առաջին անգամ՝ երբ լուր տրուեցաւ ինձ թէ այս Ցոքելեանս պիտի կատարուէր, և թէ այդ առթիւ պիտի պատրաստուէին կարգ մը աշխատութիւններ, որոնք Բերայի հայ բնակչութեան վերջին հարիւր տարուանս մէջ ունեցած եկեղեցական ու կրթական զարգացումը պիտի պատմէին, փափաք յայտնեցի, որ այդ աշխատութիւններուն մէջ յիշատակութեան տեղ մ'ալ ունենար գիտութեան և ցաւի այն խոնարհ յարկը, այն փոքրիկ Հիւանդանոցը՝ զոր դար մը առաջ ունէին դեռ Բերայի մէջ:

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն՝ իր 18 մայիսի գրով պատիւ դրած էր յանձնարարել ինձ, որ այդ Հիւանդանոցի մասին գրաւոր բանախօսութիւն մը ես պատրաստեմ. Պատրիարքական հրամանն յօժարմիտ կատարել փութացի, այլ չգիտեմ, թէ կրցա՞յ Ցոքելեան հանդէսիս վայել գործ մը բերել հոս:

Բերայի հիւանդանոցը, որ հին տունները Պէյօղլիի կամ Թաքսիմի հիւանդանոց անունով յիշուած է, երկրորդն էր Կ. Պոլսոյ մէջ եղած հայ հիւանդանոցներուն. անոր մասին տեղեկութիւններ չա՛տ քիչ են. անոր սկիզբը մթագատ է, տեւողութիւնն ալ՝ թէեւ ո՛չ այնչափ յայտնի, բայց գիտենք թէ կը յանդի այն մինչեւ մեր արդի Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին հիմնարկութիւնը:

Օսմանեան փառապանծ Սուլթանները, որոնք հնագոյն ժամանակներէ հետէ իրենց հաւատարիմ հայ հպատակները օժտած են բիւրապիսի բարերարութիւններով, բարեբարութիւններ որոնց առատաձիր յարատեւութիւնն ալ ամէն օր կը վայելենք մենք մեր բարեգութ Կայսրէն՝ Օգոստափառ Սուլթան Համիտ Բ. հպատակասէր ինքնակալէն, մեր նախնի հայրերուն եկեղեցի, բնակավայր, աղքատանոց, դրպրոց և այլն չնորհէլէ զատ, պարգեւեցին նաեւ պատսպարան անտէր հիւանդներու. և այսպէս՝ Պոլսաքնակ Հայն ունեցաւ իւր առաջին Հիւանդանոցը Նարլը Դաբուի հովասուն և առողջաբար ծովեզերքին վրայ՝ Ղափանցի Գէորգ Պատրիարքին օրով, 1751ին, թէեւ աւելի հին թուականներով հայ հիւանդանոցներու չինութեան համար կայս. Ցէրմաններ տրուած են կ'ըսուի (*):

Գրեթէ կէս դար չարունակուելէ յետոյ, այդ հիւանդանոցը վար կ'առնուի չատ հին ըլլալուն համար, և կը վերաշինուի աւելի մեծ և աւելի ընդարձակ: 1794ին է որ տեղի կ'ունենայ Նարլը Դաբուի Հիւանդանոցին վերաշինութիւնը. այդ թուականին իսկ է որ կը կառուցուի նաեւ Պէյօղլուի Ազգ. Հիւանդանոցը:

Նարլը Դաբուի հեռաւորութիւնը, երթեւեկութեանց դժուարութիւնն՛ին էին պատճառ որ նոր Հիւանդանոց մըն ալ Բերայի մէջ կ'ունենայինք, չգիտեմ. սակայն միայն մեզ յայտնի է թէ 1794ին, Կ. Պոլսոյ մէջ Հայերն երկու Հիւանդանոց ունէին, մին Նարլը Դաբու և միւսը Բերա:

Բաւական թուով Հայեր կը քնակէին արդէն այն տեղ Բերայի մէջ, ուր թէեւ մայրենի եկեղեցի դեռ չկար, բայց կար քառ հիւանդներու ապաստանարան մը, որ ճանչցուած էր Էրմենի Թէքէսի անունով: Բերայի Թաղ. Խորհրդարանը ցարդ պահուած խել մը կալուածագիրներէ կը տեղեկանանք թէ, այդ մենաստանը կը գտնուէր Բերայի Ցունաց գերեզմանատունին կից. Ս. Երուսաղէմի վագի գեռնի մը վրայ: 18րդ դարու առաջին կէսին կը հանի զոյութիւնը այդ մենաստանին և չարունակութիւնը մինչեւ 1790, զոր կը յայտնեն վերոյիշեալ կալուածագիրները, և որոնք կը կրեն 1722, 1733, 1735 և 1790 թուականները:

Այս հայ մենաստանն է որ կէս դար և աւելի յետոյ կ'ըլլայ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՀԱՒՈՒՈ, որու մասին մէկ հատիկ յիշատակարան մը գտած եմ ցարդ, Սարգիս Դպիր Սարսի Յովհաննէսեանի ձեռագիր մէկ գործին մէջ, որ Կ. Պոլսոյ տեղագրութիւնն է, շարադրուած 1800ին:

Սարգիս Դպիր Կ. Պոլսոյ և Վլոտորի չորս կողմն նկարագրելէ յետոյ երբ կարգը Բերայի կուգայ և Թագսիմի, կը գրէ՝

«Հուպ ի Թագսիմս այս ունին Ֆր-
«ռանկերն հիւանդանոց մի, եւ հանդէպ
«նմին գոյ հիւանդանոց մի եւս Ազգին
«Հայոց, զոր նորոգ շինեալ հաստատեցին
«ասս ի ժամանակս թագաւորութեան
«Սուլթան Սէլիմ Սերորդի, ի թուականս
«Նուքեան Ռմնոն (1243):» որ 1794 փրկչական թուականին կը համապատասխանէ:

Սոյն յիշատակարանէն յայտնի է որ Բերայի հիւանդանոցը բոլորովին նոր չինուած է. և թէեւ անոր տեղը որոշ չէ հոս, այլ վաւերական աւանդութիւններէ գիտենք, թէ արդի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին հողին վրայ էր այն, Ֆռանսացի Տօքթ. Պռայէր անուն բժիշկ մը, որ 1815-1824 Կ. Պոլիս ապրած է, իր «Neuf années à Constantinople» անուն ընտիր երկին Բ. հատորին 62րդ էջին մէջ, Բերայի Հայոց հիւանդանոցին տեղը չա՛տ լաւ կը ճշդէ երբ կը գրէ. «Les Arméniens ont un petit hôpital, qui donne sur le cimetière grec, à l'extrémité de Péra». «Հայերն ունին փոքրիկ հիւանդանոց մը՝ որ ծուռնց գերեզմանատունին վրան կը նայի, Բերայի ծայրը»: Բերայի ծայրը՝ մինչեւ Թաքսիմ կը հասնէր այն ատեն, և Ցոյներուն գերեզմանատունն ալ կը սկսէր արդի Էսքիսարայի փողոցէն՝ որ տակաւին Բուլ Դապրիխան սofuf անունը կը կրէ:

Ընդարձակ պարտէզներ, սիրուն այգիներ կը զարդարէին դեռ այն ատեն Բերայի արեւելեան դին և զառիվայրները, ինչպէս կը տեղեկանանք հին գրուածներէ, այսօրուան բարձրաբերձ ու խիտ առ խիտ տուները գոյութիւն չունէին բնաւ. ուրեմն մեր Հիւանդանոցն հոն գեղեցիկ դիրք մը ունենալու էր՝ արեւասուն և օդասուն, դէմ առ դէմ Իւսկիւտարի՝ Զամլըճաներուն, որոնց դալարաւէտ այգիներուն հետ խառնուելով Գաղկեդոն, Իշխանաց Կղզիները ու սիրուն Մարմարան, հաճոյատեսիլ ամփիթատրոն մը անչո՛ւշտ կը պարզէին մեր Հիւանդանոցին հանդէպ. ինչ առողջաբար վայր, ինչ յարմար տեղ հիւանդանոցի համար. ո՛վ եղաւ անոր հիմնադիրը, ո՛վ եղաւ մեր 1794ի Պէշճեանը:

Ա՜հ, չա՛տ ոչինչ են այս մասին ունեցած տեղեկութիւնները. հա՛զիւ Սա. Փաղենսագրութեանը մէջ կը յիշէ թէ Բերայի Հիւանդանոցին հիմնադիրն եղաւ, ՇՆՈՐՀՔ ԱՄԻՐԱՅ:

Շնորհք ամիրայ, կամ Մկրտիչ Մերիճանեան՝ ըստ իր առաջին կոչման, որ Կ. Պոլսոյ Թաղային հայ վարժարաններու առաջին բացողն ու գլխաւոր պաշտպանն եղաւ, որ իրեն ժամանակակից հայ ամիրաներու մէջ իր ուսումնասիրութեամբը միայն փայլեցաւ, եղաւ նաև հիմնադիրը Բերայի Ազգ. Հիւանդանոցին:

Շատ կը ցաւիմ, որ այս նշանաւոր բարերարին վրայ չեմ կրնար այսօր պէտք եղած մանրամասն տեղեկութիւնները տալ Ձեզ և կը բաւականամ առ այժմ Ձեզ ցոյց տալով միայն անոր կենդանագիրը, լուսանկարուած անոր իւղաներկ մէկ պատկերէն, զոր կը պահէ Թոռը՝ Ծերունին Նիկողոս էֆ. Շնորհքեան:

Շնորհք ամիրայի անունին հետ Բերայի հիւանդանոցին չուրջը կը յայտնի նաեւ անունը Կաղզուանցի Զաքարիա Պատրիարքին, իբրեւ չինող մեր կրկին հիւանդանոցներուն, ինչպէս կը քաղեմ անոր Տապանագիրէն, որ կ'ըսէ՝

«Զամարիա առհիապանծ եղին Պոլսոյս Պատրիարգ
«Հրաչակեցաւ յոյժ բարեպաշտ եւ բարեբախտ գեղայարգ,
«Շինեալ զոմանս եկեղեցիս եւ հիւանդաց երկուս յարկ։»

Ցայտնի է որ Կաղզուանցի Պատրիարք, Շնորհք ամիրայի բարեսիրական ձեռնարկին յաջողութեանը մեծապէս աշխատող կ. Պոլսոյ մէջ եղած հայ հիւանդանոցներուն. անոր մասին տեղեկութիւններ չա՛տ քիչ են. անոր սկիզբը մթագատ է, տեւողութիւնն ալ՝ թէեւ ո՛չ այնչափ յայտնի, բայց գիտենք թէ կը յանդի այն մինչեւ մեր արդի Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին հիմնարկութիւնը:

Օսմանեան փառապանծ Սուլթանները, որոնք հնագոյն ժամանակներէ հետէ իրենց հաւատարիմ հայ հպատակները օժտած են բիւրապիսի բարերարութիւններով, բարեբարութիւններ որոնց առատաձիր յարատեւութիւնն ալ ամէն օր կը վայելենք մենք մեր բարեգութ Կայսրէն՝ Օգոստափառ Սուլթան Համիտ Բ. հպատակասէր ինքնակալէն, մեր նախնի հայրերուն եկեղեցի, բնակավայր, աղքատանոց, դրպրոց և այլն չնորհելէ զատ, պարգեւեցին նաեւ պատսպարան անտէր հիւանդներու. և այսպէս՝ Պոլսաքնակ Հայն ունեցաւ իւր առաջին Հիւանդանոցը Նարլը Դաբուի հովասուն և առողջաբար ծովեզերքին վրայ՝ Ղափանցի Գէորգ Պատրիարքին օրով, 1751ին, թէեւ աւելի հին թուականներով հայ հիւանդանոցներու չինութեան համար կայս. Ցէրմաններ տրուած են կ'ըսուի (*):

Գրեթէ կէս դար չարունակուելէ յետոյ, այդ հիւանդանոցը վար կ'առնուի չատ հին ըլլալուն համար, և կը վերաշինուի աւելի մեծ և աւելի ընդարձակ: 1794ին է որ տեղի կ'ունենայ Նարլը Դաբուի Հիւանդանոցին վերաշինութիւնը. այդ թուականին իսկ է որ կը կառուցուի նաեւ Պէյօղլուի Ազգ. Հիւանդանոցը:

Նարլը Դաբուի հեռաւորութիւնը, երթեւեկութեանց դժուարութիւնն՛ին էին պատճառ որ նոր Հիւանդանոց մըն ալ Բերայի մէջ կ'ունենայինք, չգիտեմ. սակայն միայն մեզ յայտնի է թէ 1794ին, Կ. Պոլսոյ մէջ Հայերն երկու Հիւանդանոց ունէին, մին Նարլը Դաբու և միւսը Բերա:

Բաւական թուով Հայեր կը քնակէին արդէն այն տեղ Բերայի մէջ, ուր թէեւ մայրենի եկեղեցի դեռ չկար, բայց կար քառ հիւանդներու ապաստանարան մը, որ ճանչցուած էր Էրմենի Թէքէսի անունով: Բերայի Թաղ. Խորհրդարանը ցարդ պահուած խել մը կալուածագիրներէ կը տեղեկանանք թէ, այդ մենաստանը կը գտնուէր Բերայի Ցունաց գերեզմանատունին կից. Ս. Երուսաղէմի վագի գեռնի մը վրայ: 18րդ դարու առաջին կէսին կը հանի զոյութիւնը այդ մենաստանին և չարունակութիւնը մինչեւ 1790, զոր կը յայտնեն վերոյիշեալ կալուածագիրները, և որոնք կը կրեն 1722, 1733, 1735 և 1790 թուականները:

Այս հայ մենաստանն է որ կէս դար և աւելի յետոյ կ'ըլլայ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՀԱՒՈՒՈ, որու մասին մէկ հատիկ յիշատակարան մը գտած եմ ցարդ, Սարգիս Դպիր Սարսի Յովհաննէսեանի ձեռագիր մէկ գործին մէջ, որ Կ. Պոլսոյ տեղագրութիւնն է, շարադրուած 1800ին:

Սարգիս Դպիր Կ. Պոլսոյ և Վլոտորի չորս կողմն նկարագրելէ յետոյ երբ կարգը Բերայի կուգայ և Թագսիմի, կը գրէ՝

«Հուպ ի Թագսիմս այս ունին Ֆր-
«ռանկերն հիւանդանոց մի, եւ հանդէպ
«նմին գոյ հիւանդանոց մի եւս Ազգին
«Հայոց, զոր նորոգ շինեալ հաստատեցին
«ասս ի ժամանակս թագաւորութեան
«Սուլթան Սէլիմ Սերորդի, ի թուականս
«Նուքեան Ռմնոն (1243):» որ 1794 փրկչական թուականին կը համապատասխանէ:

(*) Տե՛ս այս մասին Պատմ. Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցին, էջ 2—6։ Ինչպէս նաեւ իմ «Հարիւրամեակ Ազգ. Հիւանդանոցին» գրութիւնս, հրատարակուած ի թիւ «Մուրճանի» դպրի 643, 12 ապրիլ 1901։ Տ. Թ.

(*) Տ. Ե.—Ամենապատիւ պատմիչն այն շահեկան բանախօսութեան զոր Տօքթ. Թորգոմեան էֆ. կարդաց կիրակի օրուան Հարիւրամեակի հանդէսին մէջ.

ՅԱՆԻԷԼ ԼԸՋԻԻԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԶԱՒԱԿԸ

Ը.

ՍԷՆ-ՄԻՇԷԼԻ ԽՈՒԶԸ

Ճամբուն ալակողմը գրուագ մը տեսաւ. նետի մը ներքեւ սա արձանագրութիւնը կար. «Բրուա Սէն-Միշէլ. մեկնակէտ։»

Ժէրվէ մեքենաբար այդ կողմ ուղղուեցաւ։ Պիսիքլէթը մեղմօրէն կը թաւալէր առաձգական գեանի մը վրայ, չոր տերեւները և ճիւղերը խշրտացնելով։

Ցանկարծ հեծելաւորը անակնկալ ու գրաւիչ բան մը տեսաւ։

Անտառը կանգ կ'առնէր պարպուութեան մը առջեւ։

Կիսախաց մեծ ծառերը կապտորակ անջրպետին մէջ կանգնած դէպի վեր կը ցցէին իրենց ճիւղերը՝ անտեսանելի շարժումներով։

Ժէրվէ վար իջաւ խելակորոյս։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ անդունդ մը և մոացածին ովկիանոս մը բացուած էին ոտքերուն առջեւ։

Մնաց որ, ուրիշ տեսարան մը ոչնուազ տպաւորութիւն կը գործէր իր վրայ։

Փառաւոր տեսարան մը կը պարզուէր, մշուշով պատած, զոր ժգոյն արեգակը չէր կրնար փարատել։

Դեկտեմբերի սկիզբներն էր։ Ժէրվէ վայրագօրէն կը դիտէր այդ հովիտը, որուն վայրի տեսարանը կը հմայէր զինքը։ Միլիոնաւոր ոստեր, փէտուրէն աւելի թեթեւ ու զեփիւռին ազդեցութեան տակ դողդոջուն, թիաձոյն երանգ մը ունէին։

Ոչ է սառնամանիք չէր չորցուցած անոնց նուրբ ժանեակները, և ո՛չ ալ խանձած անոնց ճիւղերը և փափուկ վերջամասերը։

Պտերներուն մէջէն նեղ արահետ մը կը յառաջանար մինչեւ այն դալարագեղ ու խորունկ ծմակը, ուր ամէնագեղ բոյսեր կ'աճէին։

Մէկ քանի մէթր անդին, այդ արահետը կ'անհետանար դիւրաթեթեւ տունկերու տարափին տակ։

Պէտք էր անսայթաք կերպով յառաջանալ այդ ճամբէն։ Բարիզցի գործաւորուհիները և պաշտօնեաները ուրախութեան մեծ ճիչերով, վախու բացագանչութիւններով, երիտասարդական արբշռանքով կը պտտէին այդ արահետին մէջ, յուլիսի ազնիւ կիրակիները։

Մասի մը բունին վրայ գամուած գրութիւն մը ցոյց կուտար այդ հիանալի դիրքին անունը. Բրուա Սէն-Միշէլ։

Ճկուն ցարասիներ, ճերմակ բուսնով, չադանակենիներու խումբեր, բազմաթիւ կատարներով՝ միակ արմատէ մը ճած, ամառ ատեն հեշտաղուարճ զովութիւն մը կը սփռէին այդ սարահարթին վրայ։ Արծաթի, անագապղնձի և ոսկեի գոյն տերեւներուն միջեւ, որոնցմով գետինը ծածկուած էր, թուղթի կտորներ, խիցեր, առասաններ կը նշմարուէին. ատոնք հետքերը կը կազմէին բացօթեայ զուարթ խրախճանքներու։

Ժէրվէ, առանձին կեցած հոս, դէպի ձախակողմ ուղղեց նայուածքը, դիտելու համար այդ համայնապատկերը՝ որուն շլացուցիչ ազդեցութեան ենթարկուած էր սկզբան։

Հեռուն, ժգոյն կապոյտ երկնքին վրայ, անհուն ու մայլ անտառին ետեւ, Մոն-Վալէրիէնի ծանօթ սիլուէթը կը տեսնուէր։ Անկէ անդին, Մոնմարթր կը նշմարուէր պայծառօրէն։

Բարիզն էր ան, իրականութիւնը, կեանքը, անտանելի յիշատակը և դմնդակ ապագան։

Այդ ամէնէն կ'ուզէր խոյս տալ Ժէրվէ։

Ցնցում մը կրեց հեծելաւորդը։

Աչքերը դարձուց այդ ցնորեցուցիչ հովտին ու պտերներու հովտին վրայ։

Աչքերուն բիբերը ընդլայնեցան։ Հեգնական ծիծաղ մը կծկեց շրթունքը։

Երկու վայրկեան ալ խորհեցաւ, աչքով չափելով ցից զառիթափը, ուր խարակներու պէս կը ցցուէին սեպաձեւ ժայռեր։

Ժէրվէ երկու քայլ դէպի ետ գնաց, պիսիքլէթը արահետին հանդէպ դարձուց ու վրան հեծնելով սկսաւ սուրալ խալ վազքով մը։

Փայլակի մը պէս անցաւ։ Երկու առնիւները սարահարթին եզերքը հասած, ցից արահետին մէջ մտած էին արդէն։

Պիսիքլէթը ոստոստեց, դէպի ի աջակողմ դարձաւ և շարունակեց իր թաւալումը...

Պահ մը Ժէրվէի գլուխը տեսնուեցաւ կանաչագեղ թաւուտներուն վերեւ։

Ցետոյ ամէն ինչ անհետացաւ։

Փչող գայլախաղերու աղմուկ մը վրդովեց բացարձակ լռութիւնը։

Բայց լռութիւնը վերահաստատուեցաւ ընդհուպ. փուունքին վրայ փչրուող ալիքի մը պէս պտերներն ալ մեղմօրէն իրենց նախկին դիրքը ստացան պիսիքլէթին անցնելէն յետոյ։

Ը.

ՎԱՅՐԱԳ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐԸ

Առտու մը, տ'էրքիւանսի կոմսուհին երկտող մը ստացաւ, երեւութապէս անհնչան, սակայն մանկամարդ կնոջ ուշադրութիւնը դրաւեց մեծապէս։

Ատբլէնի հետ տրուած որոշման մը համաձայն, մանկամարդ գեղջկուհին լուր պիտի ղրկէր կոմսուհիին, եթէ երբեք այս վերջնոյն կողմէ կրէսէ գիւղը տրուելիք այցելութիւն մը անհրաժեշտ նկատուէր։

Անշուշտ ծանրակշիռ պարագայ մը ըլլալու էր որ Թիէնվոյի մայրը պէտք կը զգար այցելութիւն տալու հոն ուր իր զաւակը չէր գտնուեր ալ եւս։ Ատբլէն գիտէր այդպէս ըլլալը. հետեւաբար չատ սիրողական բան մը ղինքը մղած էր այդ նամակը գրելու։

«Արդեօք զաւակս գտա՞ծ է կամ անոր հետքին վրայ կը դտնուի՞,» խորհեցաւ Սօլանժ։

Այդ յոյսը երկար չտեւեց սակայն, և իրաւամբ։

Երկու մահացու օրերէ յետոյ, որոնց միջոցին անկարելի եղաւ հեռանալ բնակարանէն, վերջապէս առտու մը կրէսէ գիւղը գնաց։

Մեծ եղաւ իր զարմանքը, երբ մանկամարդ գեղջկուհին անկողնին մէջ գտաւ, գունատած, տենդոտ, ճակատը փաթթուած ճերմակ լաթերու մէջ։

—Օ՜հ, նեղեցէք, տիկին կոմսուհի, գոչեց Ատբլին, մանկամարդ կնոջ նեղս մանելը տեսնելուն պէս։ Շատ անխորհրդածաբար գտնուեցայ՝ երկտող մը ղրկելով ու մինչեւ հոս բերելով ձեզ։

—Բայց ո՛չ։ Արկա՞ծ մը պատահեցաւ։ Կ'ուզէի աւելի կանուխ գալ, բայց չէ կրցի։

Ատբլին բացատրութիւն տուաւ։

—Կարծեցի որ պիտի մեռնիմ։ Ուստի պէտք զգացի ձեզ տեսնելու։ Եւ ասիկա երկու պատճառներու համար։ Նախ կ'ուզէի ձեզի յանձնել Թիէնվոյի բոլոր գոյքերը և խաղալիկները։ Ցետոյ պարտէի ձեզի յայտնել թէ ո՛վ հարուածեց զիս։

—Հարուածեցի՞ն ձեզ։

—Այո՛։

—Սպանութեան փորձ կատարեցի՞ն ձեր վրայ։

Վիրաւորեալին մէկ նշանին վրայ, Սօլանժ, յուզուած, յարեց։

—Բայց ո՞վ է այդ մարդը, և ի՞նչպէս վիրաւորեց ձեզ։ Չեմ յուսար թէ տղուն ու իմ պատճառաւս ըլլայ...

—Ոչ, օ՜հ, ո՛չ։ Թոյլ չտալու համար որ Ֆրէտէրիքի հետ ամուսնանամ։ Այն սոսկալի մարդն է, որմէ չպիտի կրնամ ազատիլ երբեք։

—Ժէրվէն։

(Շարունակելի)

ԴԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՄԷՐՍԻՆԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Մերսինի համար դպրոցական հանգէսներու թուականը կը փոխուի մայիսին, երբ դեռ ուրիշներուն համար չէ բացուած անգամ։ Ասիկա դժբախտութիւն մըն է որ սակայն կլիմային միայն վերագրելի է։ Մայիս քսանի կիրակին կատարուեցաւ Մանկապարտէզի հանդէսը ուր իրենց ընդունակութիւնները ցուցուցին Մեսրոպեան դպրոցի աշակերտները, բայց մանաւանդ ամենուն զարմանքը գրաւեց, եօթը տարեկան պզտիկի մը դեկլամած յաջող fasrիլը։ Վարիչ-Մանկապարտիզապետուհի Օր. Մարաշլեան գոհացուցիչ պաշտօնավարութիւն մը ունեցաւ այս տարի ըստ ամենայնի։

Կիրակի, 17 մայիս, տեղի ունեցաւ Պարթեւեան երկսեռ վարժարանաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը. հակառակ օդին նեղիչ տաքութեան, երկսեռ խուռն բազմութիւն մը փութացած էր հանդիսավայրը, գոգդերով ու օրիորդներու ձեռագործերով վայելչօրէն զարդարուած։

Հանդէսն սկսաւ Կայս. Համիտիէ քայլերգով։ Ամբողջ չորս ժամեր տեւող այս կրթական հանդէսը աչքոյժ ու զուարթ պէսպիսութիւններու շարք մը եղաւ հայերէն, թուրքերէն և գաղղիերէն լեզուաբնտիր կտորներու արտասանութեամբ։ Աշակերտներն ու սանուհիները մերթ առանձին կամ միասին երգեցին գեղեցիկ նոր երգեր. գիտական յառաջդիմութեան մասին թուրքերէն ճառէ մը վերջ, որ կայսերական արեւշատութեան մաղթանքներով կը վերջանար, ժողովրդային խաղսալառ ծափերու և ամէններու մէջ, փակման խօսքն արտասանելու համար բեմ ելաւ Տ. Շահէ վարդապետ։ Կարգ մը կրթական սկզբունքներ պարզելէ վերջ, վարժարանաց միամեայ վիճակին վրայ իր լուրջ և մանրամասն դիտողութիւնները հրապարակեց՝ գեղեցիկ թուրքերէնով մը։ Բացատրեց թէ ինչո՞ւ համար Մէրսին դարի մը ետեւ մնացած է իր համաբուին համապատասխան կրթական յարկերէ, և եզրակացուց թէ մշակուած կրթական ծրագիր հուրքը հրապարակ եկած տեսն, նա չատ ջանաց համոզել նպաստատուոյց բարեբարքները, որպէս զի իր փափաքն ու առաջարկն ուշադրութեան առնեն, բայց չի յաջողեցաւ։

Սերվիչէնի փափաքին գոհացում մը տալու համար էր արդեօք, որ օր մը յանկարծ խումբ մը հայ տիկիններ և հայ բժիշկներ ձեռք ձեռքի տալով եկան հաստատեցին Բերայի Աղքատախնամը, և յետոյ ալ անոր դարմանատունը, ուր անձնուէր բժիշկներ տասը տարիէ ի վեր Ս. Երրորդութեան հովանիին ներքեւ հարիւրաւոր խեղճ հիւանդներու դեղ ու դարման կը մատակարարեն։

Բերայի հին Հիւանդանոցին յիշատակին համար է արդեօք որ հայ տիկիններ ու հայ բժիշկներ այսօր ալ ա՛յնչափ կը տքնին ու կը վաստակին Աղքատախնամին ու անոր Դարմանատան հին կանոնաւորութեանը. եթէ այո՛, տարա ուրեմն Բերայի հին Հիւանդանոցնիս բարոյապէս կանգուն է Աղքատախնամին մէջ. երանի թէ օր մը նիւթապէս ալ բլլար այն կանգուն։

ՏՕՔԹ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
Բերա 10/23 յունիս 1907

և յարատեւութիւն ու աշխատանք պակսած են. յայտնեց նաեւ որ տեղական պէտքերը նկատի առնելով, իր պատրաստած բաղատեալ ծրագրին համեմատ վարած է այս տարի վարժարանները։ Դաղղիերէն լեզուն մեր քաղաքին համար ունեցած կարեւորութիւնը նկատի առած արդէն, սկիզբէն ֆրանսացի այցելու ուսուցչի մը յանձնած է ֆրանսերէնի դասերը։ Սակայն, ըսաւ Տեառ. Հայրը, հանրութիւնը խարել և բեմէն տալ պիտի ըլլայ՝ եթէ ըսի որ ձեր զաւակները ֆրանսերէն սորվեցան. գիտցողները կրնան հակնալ թէ մեր ըրածին պէս օրը երկու ժամ ֆրանսացիէ մը իսկ դաս առնելով՝ դարձեալ չեն կրնար լեզուն իւրացնել. յարատեւութիւն կը պահանջուի ամէն բանի մէջ։ Շնորհ վարդապետ պարապեաց ամէն տարի որ և է պատառաւուսուցիչ կամ վարժուհի փոխելու անտար, զոր Մէրսինցիներս՝ իմ գիտցածս գոնէ 15 տարիէ ի վեր ունինք, պետ մը՝ որ կը փճացնէ ամէն կրթական արդիւնք։ Շեշտեց կրթական խնդրոց և յարկերու մասին Մերսինցիներուն ընդհանուր առմամբ ցոյց տուած անտարբեր դիրքը։ Իր այս քառասնամեայ մէջ ուսումը անվճարեց կրթութենէ և կրթութեան կարելիութեան իբր պայման առաջարկեց դպրոցին և ընտանիքներուն, ուսուցիչներուն և ծնողներուն միահամուռ գործակցութիւնը և ձեռնտուութիւնը։

Ցեռոյ ձեռք առաւ պիտճէի խնդիրը, ծանուցանելէ վերջը թէ երկաթե վարպանները այս տարի, հակառակ եղած ջանքերու, քսաներեք ռսկի թոշակ միայն գանձել կարելի եղած է, մինչ 150 ռսկի պէտք եղած է լոկ ուսուցիչներուն վճարելու համար, ցաւ յայտնեց որ. Մերսինցին իմաստութիւնը չունի գտնէ 23 ռսկիի համեմատ բան մը պատեղու, այլ խիստ մեծ յոյսեր և տարապարտ ակնկալութիւններ կը դնէ իր վարժարաններուն վրայ։ Շնորհ վարդապետ քաջայարմար համեմատութիւն մը ըրաւ Մէրսինի ժողովուրդին արդուզարդի համար և դպրոցներու համար ամէն տարի տուած գումարներուն, և զարդարանքի չքեղութեան համար տրուածը քանի՛սիսի աւելի գտնելով երբեք չչափազանցեց։ Եկեղեցիէն դպրոցներուն յատկացուած վաքսուն ռսկիով և քաղաքիս վանական սկան միջնորդներէ յատկացուած և ի նպաստ դպրոցի թոշակաւորումով և վիճակահանութեան տոմսերով յառաջ եկած կոկիկ գումարը մասնաւոր դպրոցներուն տրուած վերին ուլաւ ուղղութիւն մը կրթական գործին հատատուն հիմ մը դրին, ըսաւ։ Հիմա, յարեց, հողէն բարձրացաւ և որպէս զի կրթ. չէնքը մուր ըլլայ և չքեղ՝ պէտք է յաջորդ տարի մենէ իւրաքանչիւր ոք այդ չէնքին համար իր ամենապալուն, և՛ յղկուն և դիմացկուն քարը բերէ ու զետեղէ չէնքին մէջ. ծնողներն իրենց նիւթական նպաստով և կրթութեան հանդէպ ունեցած վարուելակերպով մասմունքներն այ։

Տնօրէն վարդապետը աւարտեց իր խօսքը, մասնաւոր շնորհակալութիւններ յայտնելով Թաղական և Հոգաբարձու մարմնոց, որոնք օրինակելի համերաշխութեամբ մը միմեանց և իրեն հետ ամէն կարելին ըրին վարժարանց մակարդակի բարձրացման համար՝ բոլոր տարին։ Ա. կա, իբր Տնօրէն, կատարեց մրցանակաբաշխութիւնը։ Մէրսինի ֆրանսական հիւպատոսը նկատելով այս տարի ֆրանսերէնի տրուած զարկը, երեք ոսկեզօծ հատորներ նուէր ղրկած էր ֆրանսերէնի մէջ առաջնակարգ հանդիսացող աշակերտներուն։ Տ. Շնորհ վրդ. ինքն ալ հայերէն չարաքրութեան մրցում մը հատատած էր. Հոգաբարձութիւնն և դպրոցի կողմէ ևս նուէրներ տրուեցան յաջողակ սանուց և սանուհեաց։

Անկէ վերջը տեղի ունեցաւ դպրոցին ի նպաստ սարքուած ձեռագործներու վիճակահանութիւնը, որմէ դրացաւ 40 օսմ. ռսկիի դուռ չան մը. աղջիկներն ալ ձեռագործի վարժուելով օգտուած էին։ Տ. Շնորհ վրդ. ձեռագործի պատրաստութեան հսկելու և աղջիկներուն գործը մասամբ դիւրացնելու և լուսաւորելու համար տարւոյն սկիզբէն պաշտօնի հրաւիրած էր քանի մը տիկիններ, որոնք իրր խնամակալուհի հոգ տարին դպրոցի բարոյական չահերուն համար ալ։

Այս ամէնուն համար հրապարակային շնորհակալութեան և շնորհաւորութեան արժանի է Մէրսինի Առաջն. Փոխանորդ և քարոզիչ Տ. Շնորհ վարդապետ՝ իրր անխոնջ աշխատող, լուրջ և զարգացեալ եկեղեցական, որ իր այս յաջողութիւններով կը սիրուի իր հօտէն և կը յարգուի անկէ անկեղծօրէն։

Դ. Զ.

Մերսին

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Աղած վարուելքը իմաստան հետեւանքով կը պարարի. պատճառն այն է որ ամուր չեղած, այսինքն կուսուած վարունգներու մէջ գոյացած կաղը դուրս կ'ելլէ։ Ասոր առաջքը առնելու միայն միջոցն է վարունգներ աղբերու մէջ դնելէ առաջ պատառաքաղով մը ծակծկել զանոնք։

ԱՐԱՄ Յ. ՄԻԱՆԵԱՆ

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ-ՀԱՅԲԱՅԲԻՉ

Ա. Տ Ա Ր Ա Ն Ա Ն

Ներկարարուս կայարանին դիմաց

Փութով և ճշդիւ կը կատարէ ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ և հայցայտնութիւններ արտասահմանի մեծ և փոքրաքանակ ապրանաց, ի մասնաւորի ընդհանրի և արմտիքի վրայ՝ միայն մասնաւորի համար։

Ճանաչորդք կրնան դիմել մի անգամ և համոզուիլ ընդայուելիք դիւրամատչելի պայմաններուն։ 10—9

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ

ԲԼԱ ՄԱԼ հաւէր կը հրատարակէ դիւանագիտական թղթակցի մը կողմէ իրեն հաղորդուած սա տեղեկութիւնները Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ համաձայնութեանը մասին.

Անգլիոյ և Սպանիոյ կառավարութեանց միջեւ փոխանակուած ծանուցագիրը հանրօրէն հրատարակուի մէկ քանի օրէն։ Այդ ծանուցագիրը կ'ապահովցնէ Սպանիոյ՝ Մարոքի մօտ իր ստացուածքները և ազդեցութիւնը։ Սպանիայէն ընաւ չի պահանջուիր որ և է կերպով մասնաւոր եղանակով օգնել որ և է ձեռնարկի կիրառումին։ Կ'իմանամ թէ Սպանիա մօտերս պիտի զգաղի նաւատորմի մը չինութեամբ։ Կրնամ ըսել թէ ծանուցագրին մէջ ձիպլալդարի վրայ խօսուած չէ։ Այդ պարագան լոկ արժանապատուութեան խնդիր մըն է, սակայն պատճառ չկայ թէ մօտաւոր ապագայի մը մէջ ձիպրալդար մասնաւորաբար խնդրոյ առարկայ չըլլայ, իբրեւ բրիտանական ստացուածք, աւելի տեւական հանգամանք ունեցող դաշնադրութեան մը մէջ։ Առայժմ, սակայն, Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ կառավարութիւնները մեծապէս փափաքող են որ թիւրիմացութիւն մը տեղի չունենայ ուրիշ միջավայրերու մէջ՝ կարիքներու այդ փոխանակութեան հանդամանքին համար, վասն զի այդ միայն խնդրոյ առարկայ է։ Այդ պատճառով յաւելուածական համաձայնութիւն մը չկայ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ, և հիմակուիցս այդ տեսակ բան մը ընելու մտադրութիւն ալ չկայ։ Հետեւաբար պէտք չէ այս անջատ համաձայնութիւնները չփոթել երբեակ զինակցութեան մը հետ։

—Անգլիոյ Նրեսփ. ժողովին մէջ արտաքին գործոց խորհրդականը, եղած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ Սպանիոյ դեսպանին հետ փոխանակուած ծանուցագիրները, որոնք Մեծն-Բրիտանիոյ և Սպանիոյ միջեւ կնքուած համաձայնութեան տրամադրութիւնները կը պարունակեն, կարելի եղածին չափ շուտով պիտի ներկայացուին Խորհրդարանին։

ԼԱ ՀԷԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Ֆրանսական առաջին պատուիրակ Պ. Լէոն Պուրժուա սա յայտարարութիւնը ըրաւ Բարիզի Թերթի մը թղթակցին.

«Դեսպանախորհուրդին նիստը չատ լաւ էր։ Դիտեցի թէ ամէն կողմէ մեծ փափաք մը կայ ներդաշնակութեան մթնոլորտ մը առաջ բերելու համար ո՛րքան որ կարելի ըլլայ։ Նաեւ խիստ անկեղծօրէն կարգադրելու յառաջ գալիք կարծիքի անհամաձայնութիւնները։ Դեսպանախորհուրդը այլ ևս սկսած է և մեծապէս համոզուած եմ որ օգտակար գործ մը

—Լա Հէի քաղաքացիութեան Խորհուրդը յուլիս 9ին հանդէս մը պիտի կազմակերպէ ի պատիւ Դեսպանախորհուրդին մասնակցող պատուիրակներուն։

—Դեսպանախորհուրդին պատուիրակներէն մէկը սա յայտարարութիւնը ըրաւ Թանի Թղթակցին.

«Մեր Դեսպանախորհուրդը իր նիստերուն ձեռնարկեց այն տեսակ պարագաներու մէջ որ մեր առթած հետաքրքրութիւնը իր նուազագոյն չափին կը դրդէին։ Այնքան հետաքրքրութիւն չենք պատճառեր։ Ֆրանսայի հարաւային կողմի նահանդներուն ագեգործներու խնդիրը եւն. ընդհանուր հետաքրքրութեան առարկայ ըլլալ կը դրկեն զմեզ։ Պէտք է քիչով գոհ ըլլանք և խոհականութեան համակերպինք, ինչ որ թոյլ պիտի տայ մեզ աղմուկներէ հեռու աշխատիլ Լա Հէի հանդարտ մայրաքաղաքին լռութեանը մէջ։»

—Գերման առաջին պատուիրակ Պարոն Մարշալ ֆն Պիպէրշթայն ալ ըսաւ թէ Դերմանները մասնաւորաբար կը շահագրգռուին միջազգային իրաւունքի վերաբերեալ կէտերով՝ ցամաքի ու ծովի վրայ պատերազմի մասին։ Գերման պատուիրակը յարեց.

«Մեր մասնագէտ պատուիրակները մանրադրնին ուսումնասիրած են այդ առարկաները. այդ մասին գործնական առաջարկութիւններ պիտի ընեմ։ Դեսպանախորհուրդը կրնայ գործունէութիւն և կորովամտութիւն ցոյց տալ չեզոքներու իրաւունքներուն և նաւային խնդրոյ մէջ անտարակուսելի սեպհականութեանց մասին։»

Ճարոնական առաջին պատուիրակ Պ. Ռէյտրու Զուձուքի ալ նոյն կարծիքը յայտներ է, մասնաւորապէս չեզոքներու խնդրոյն նկատմամբ, որուն համար ճարոն դառն փորձեր կրեց, և որ անտարբեր պիտի չթողու ճարոնական պատուիրակութիւնը։

— Դեսպանախորհուրդին աւարտեւանգարական պատուիրակութեան անդամ բրօֆէսէօր Լամաշ Լա Հէի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պերլինի կարեւոր թերթի մը թղթակցին հետ։ Թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ իր թերթին.— «Բրոֆէսէօր Լամաշ ցարդ հրատարակուած խնդիրներուն մէջ չիզիտեր մէկը որո՛ւ մասին Աւստրիա կատարեալ պէս համախմբեալ չըլլայ Դերմանիոյ։ Պ. Լամաշ չեշտեց թէ ծովային գրաւումից իրաւունքի խնդրոյն մէջ, Աւստրիա կատարեալ ազատամտութեամբ պիտի վարուի։ Ծովային պաշարման խնդրոյ մասին ալ հետեւեալ կարծիքն յայտնեց.— «Դրիվսդէի մեր նաւահանգիստը պատերազմի առեն չատ դժուար է պաշարել։ Զինուորական զանազան միջոցներ կան այդպիսի պաշարումներն արգիլելու համար։ Հետեւաբար պաշարման խնդրոյ մասին այնչափ չահագրգռած չենք Դեսպանախորհուրդին քանակցութիւններով։ Բրոֆէսէօր Լամաշ ըսաւ նաեւ թէ Տրակոյի վարդապետութեան դէմ ալ առարկութիւն մը չունի, (այս վարդապետութիւնը իրենց պարտքերը հատուցանելու համար ամերիկեան փոքր պետութեանց վրայ բռնութիւն բանեցնելուն դէմ կը խօսի) թէպէտ նաբաւային Ամարիկայի մէջ բաւական մեծ շահեր ունի Աւստրիա, մանաւանդ Արժանդինի մէջ, բայց առանց մինչեւ ցարդ վնասուած չեն։ Բրոֆէսէօր Լամաշ զէնքնակեցութեան խնդրոյ մասին ալ մեւ ամէն ոչ-անգլիական պատուիրակներուն պէս շատ վերապահութեամբ խօսելով հանդերձ աւելցուց թէ այդ խնդիրը պէտք է այնպիսի կերպով մը կարգադրուի որ անգլիացի պատուիրակները տհամ ու զայրացած ետ չդառնան։»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Թանի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Պերլինէն հինգշաբթի օրուան թուականով.

Ցեռ Պիւլով իշխանը, երէկ իրիկուն, Բիլ ուղեւորեցաւ։ Այսօր կայսեր պիտի տեղեկագրէ քաղաքական կացութիւնը, ինչպէս սովորութիւն է ընել՝ Վիլհէլմ Բ. Հիւսիսային ծովին մէջ պտոյտի ձեռնարկելէն առաջ։ Կայսրը անցեալ տարի անձամբ Նորվէգիոյ գնաց, ուր ֆն Պիւլով իշխանը կը դանուէր՝ իր հիւանդութենէն տակաւին նոր ապաքինած։ Այսուհանդերձ այնպէս կը նկատուի թէ կայսրը և իր նախարարապետը այդ տեսակցութիւնը տպիպղական նկատած են, քանի որ Վիլհէլմ Բ. յուլիս 3ին ճամբայ պիտի ելլէ՝ Հիւսիսային ծովին մէջ իր պտոյտը կատարելու համար։ Ուրեմն նախարարապետին ուղեւորութիւնը մանաւոր ուշադրութեան առարկայ կ'ըլլայ։ Ցեռ Պիւլով իշխանը բաւական կ'աշխատի իր հակառակորդներուն հանդէպ, որոնք մեծ գործունէութիւն և ճարտարութիւն ցոյց կուտան։ Պանպանողական կուսակցութեան մէկ քանի շրջանակներ և կեդրոնի կուսակցութիւնը ամէն ջանք կ'ընեն ֆն Պիւլով իշխանին դէմ։ Միւս կողմէ այնպէս կ'երեւայ թէ նախարարապետը եթէ կ'ուզէ արդիւնք լուծումը այն նոր մեծամասնութեան որուն վրայ հիմնուած է Ռայխսդաղին մէջ իր կացութիւնը, սակայն խիստ անհրաժեշտ է նախարարական մասնակի փոփոխութիւններ կատարել, որուն սկիզբը պէտք է ըլլայ փոփոխութիւնը կրթական նախարար Պ. Նեդուտի, որ համակիր է պահպանողականներուն և կաթոլիկ կեդրոնին։ Այդ անուանման դժուարութիւնն է գտնել այնպիսի ընտրելի մը որ Դերմանիոյ ազատական կուսակցութիւններն ալ գոհացնէ։

—Կերմանիա կ'ըսէ թէ չաբաթէ մը իվեր հասած է Լոնտրա թագաւորին հրաւէրը՝ Վիլհէլմ կայսեր ուղղուած՝ շատ սիրալիր կերպով, Անգլիա այցելելու համար։ Պատասխանն ալ ոչ նուազ սիրալիր կերպով տրուած է։

—Բաւական բուռն վիճաբանութիւն մը կը կատարուի Դերմանիոյ և Մ. Նահանգաց մէկ քանի լրագիրներուն միջեւ։ Այս վերջինները ծանուցած էին թէ Ուաշինկթընի գերման դեսպան Պարոն Շրէք Ֆոն Նոբենքրոք Լոնդրայէ դարձեալ Ուաշինկթընի մերձակայ Ֆարմ անուն գիւղը՝ Ամերիկեան նաւատորմի մը հրամանատարութեան տակ։ Ասոր վրայ Գերմանական դեսպանը դիմեց Ամերիկեան արտաքին գործոց նախարարութեան յանձնեց վկայական մը ֆրանսական առեւտրական սենեակներու կազմութեանը մասին, որպէս զի ամերիկեան մաքսատուները, սպասաւորներու արտէքին սահմանման և մաքսերու հատուցման համար իրենց հիմ ընդունին. նաև այդ սենեակներուն յայտարարութիւնները Մ. Նահանգներու նեղածուած ապրանքներու հրապարակի գիներուն նկատմամբ։ Պ. Միւսքրաֆի դեկտոյզը զրկեցաւ Մ. Նահանգաց գանձային նախարարութեան, որպէս զի իր մասին որոշում մը տայ և հաստատէ սա պարագան թէ այդ կերպով կազմակերպուած ֆրանսական առեւտրական սենեակները պիտի վայելեն գերման առեւտրական սենեակներու տրուած առանձնաշնորհներու մասին, գերմանական առեւտրական առժամեայ նոր կարգադրութեան տրամադրութեանց համաձայն։ Բարիզի թերթերը այդ որոշումը տարակուսելի չեն նկատեր, վասն զի Ֆրանսա ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի տրամադրութիւնները կը վայելէ թէ՛ մաքսային կանոններու և մաքսերու մասին, բացի մէկ քանի ապրանքներէ, որոնք առարկայ եղած են մասնաւոր ու բացարձակ որոշումի մը։

ԱՆԳԼԻԱ

Երեսփ. ժողովին մէջ, բանակին ելմտացոյցին վիճաբանութեան, տեսնեն երեսփոխան մը առաջարկեց ցամաքային նաւատորմի համար ամերիկեան փոքր պետութեանց վրայ բռնութիւն բանեցնելուն դէմ կը խօսի) թէպէտ նաբաւային Ամարիկայի մէջ բաւական մեծ շահեր ունի Աւստրիա, մանաւանդ Արժանդինի մէջ, բայց առանց մինչեւ ցարդ վնասուած չեն։ Բրոֆէսէօր Լամաշ զէնքնակեցութեան խնդրոյ մասին ալ մեւ ամէն ոչ-անգլիական պատուիրակներուն պէս շատ վերապահութեամբ խօսելով հանդերձ աւելցուց թէ այդ խնդիրը պէտք է այնպիսի կերպով մը կարգադրուի որ անգլիացի պատուիրակները տհամ ու զայրացած ետ չդառնան։»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Թանի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Պերլինէն հինգշաբթի օրուան թուականով.

Ցեռ Պիւլով իշխանը, երէկ իրիկուն, Բիլ ուղեւորեցաւ։ Այսօր կայսեր պիտի տեղեկագրէ քաղաքական կացութիւնը, ինչպէս սովորութիւն է ընել՝ Վիլհէլմ Բ. Հիւսիսային ծովին մէջ պտոյտի ձեռնարկելէն առաջ։ Կայսրը անցեալ տարի անձամբ Նորվէգիոյ գնաց, ուր ֆն Պիւլով իշխանը կը գտնուէր՝ իր հիւանդութենէն տակաւին նոր ապաքինած։ Այսուհանդերձ այնպէս կը նկատուի թէ կայսրը և իր նախարարապետը այդ տեսակցութիւնը տպիպղական նկատած են, քանի որ Վիլհէլմ Բ. յուլիս 3ին ճամբայ պիտի ելլէ՝ Հիւսիսային ծովին մէջ իր պտոյտը կատարելու համար։ Ուրեմն նախարարապետին ուղեւորութիւնը մանաւոր ուշադրութեան առարկայ կ'ըլլայ։ Ցեռ Պիւլով իշխանը բաւական կ'աշխատի իր հակառակորդներուն հանդէպ, որոնք մեծ գործունէութիւն և ճարտարութիւն ցոյց կուտան։ Պանպանողական կուսակցութեան մէկ քանի շրջանակներ և կեդրոնի կուսակցութիւնը ամէն ջանք կ'ընեն ֆն Պիւլով իշխանին դէմ։ Միւս կողմէ այնպէս կ'երեւայ թէ նախարարապետը եթէ կ'ուզէ արդիւնք լուծումը այն նոր մեծամասնութեան որուն վրայ հիմնուած է Ռայխսդաղին մէջ իր կացութիւնը, սակայն խիստ անհրաժեշտ է նախարարական մասնակի փոփոխութիւններ կատարել, որուն սկիզբը պէտք է ըլլայ փոփոխութիւնը կրթական նախարար Պ. Նեդուտի, որ համակիր է պահպանողականներուն և կաթոլիկ կեդրոնին։ Այդ անուանման դժուարութիւնն է գտնել այնպիսի ընտրելի մը որ Դերմանիոյ ազատական կուսակցութիւններն ալ գոհացնէ։

—Կերմանիա կ'ըսէ թէ չաբաթէ մը իվեր հասած է Լոնտրա թագաւորին հրաւէրը՝ Վիլհէլմ կայսեր ուղղուած՝ շատ սիրալիր կերպով, Անգլիա այցելելու համար։ Պատասխանն ալ ոչ նուազ սիրալիր կերպով տրուած է։

—Բաւական բուռն վիճաբանութիւն մը կը կատարուի Դերմանիոյ և Մ. Նահանգաց մէկ քանի լրագիրներուն միջեւ։ Այս վերջինները ծանուցած էին թէ Ուաշինկթընի գերման դեսպան Պարոն Շրէք Ֆոն Նոբենքրոք Լոնդրայէ դարձեալ Ուաշինկթընի մերձակայ Ֆարմ անուն գիւղը՝ Ամերիկեան նաւատորմի մը հրամանատարութեան տակ։ Ասոր վրայ Գերմանական դեսպանը դիմեց Ամերիկեան արտաքին գործոց նախարարութեան յանձնեց վկայական մը ֆրանսական առեւտրական սենեակներու կազմութեանը մասին, որպէս զի ամերիկեան մաքսատուները, սպասաւորներու արտէքին սահմանման և մաքսերու հատուցման համար իրենց հիմ ընդունին. նաև այդ սենեակներուն յայտարարութիւնները Մ. Նահանգներու նեղածուած ապրանքներու հրապարակի գիներուն նկատմամբ։ Պ. Միւսքրաֆի դեկտոյզը զրկեցաւ Մ. Նահանգաց գանձային նախարարութեան, որպէս զի իր մասին որոշում մը տայ և հաստատէ սա պարագան թէ այդ կերպով կազմակերպուած ֆրանսական առեւտրական սենեակները պիտի վայելեն գերման առեւտրական սենեակներու տրուած առանձնաշնորհներ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՕԱՆԷՍԲՈՒԻ ՍԵՆԵԱԿԻՆ ՄԷՋ

ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Արեւելք իր 6471 թիւով (21 ապրիլ 1907) Անդրանիկ Իօանէսքուի սենեակին մէջ կատարուած գողութիւնն արձանագրելով՝ ինչ ինչ հարցումներ կ'ընէր, որոնց ամբողջութեան կարենալ պատասխանելու համար՝ հոս, Բարիզի մէջ քննութիւն մը կատարեցի, որուն արդիւնքը կը հաղորդեմ այսօր ընթերցողներուդ։—

1. Իօանէսքուի ծառայութեան մէջ գտնուած Կարնեցի երիտասարդ մը, կարպետ Խաչեան, հանգուցեալին անկողին ինկած օրն իսկ անոր զրպանը դատարկած և թղթապանակ առած փախած է, մէջի վաւերաթուղթերով և թղթադրամներով միասին, որուն քանակութիւնը մօտաւորապէս 2000 ֆր. կը հաշուուի։ Այս գողութիւնը թէև ժամանակին իմաց տրուած է թաղին ոստիկանութեան, բայց անհետեւանք մնացած է. վասն զի երիտասարդը բոլորովին անհետացած է, նոյնիսկ իր վերարկուն Իօանէսքուի սենեակը ձգելով։ Բայց բնաւ կասկած չկայ թէ գողութիւնը կատարած է նոյն անձը, պարզապէս հանգուցեալին թղթապանակին մէջ գտնուած դրամին տիրանալու նպատակաւ, ինչ որ երիտասարդը վերջերս Թիֆլիզէն գրած և խոստովանած է իր այս տեղի սենեակակից մէկ ընկերոջ՝ Մկրտիչ Նշանեանին։ Ուրեմն գողը Թիֆլիզ կը գտնուի հիմա։

2. Գողցուած վաւերաթուղթերու մէջ կասկի մը գոյութիւնը հաւանական չի թուիր. վասն զի հանգուցեալն իր պաշտօնական կապակցութեան տարի մը առաջ զրկած է եղեր Կ. Պոլսոյ Սրբազան Պատրիարքին, կասկածաւոր կարգելով Ն. Սրբազանութիւնը. ուստի հարկ չկար մէկ տարուան մէջ ուրիշ կասկ մը պատրաստելու։

3. «Օտարի կամ ոչ-ազգական անձ»ի մը պահանջած 158,000 ֆր.ին գալով, որչափ որ կրցինք ստուգել, համոզուեցանք որ այն «օտար»ը նոյնիսկ հանգուցեալին կողմէ պաշտօնական թղթակցութիւններով և կասկի զօրութիւն ունեցող թղթերով նշանակուած ծանօթ անձ մըն է, որ Իօանէսքուի բացարձակ կամքին համեմատ պիտի շարունակէ աւարաել անոր հոյակապ բառարանը, որուն համար ամբողջ կեանքն ու հարստութիւնը զոհած էր հանգուցեալը. ուստի՝ նոյն գումարն ամբողջութեամբ յատկացուած է Իօանէսքուի բառարանին տպագրութեան ծախքերուն և այն բառարանը շարունակող և աւարտող յիշեալ անձին։

4. Իօանէսքու իր ամբողջ հարստութիւնը անոր ու չքաւոր տղոց թողած ըլլալով, օ՛չ ազգականները և ոչ ուրիշ «կողմնակի անձ»եր իրաւունք ունին սանձիմ մը պահանջելու կամ պահելու անկէ։ Հանգուցեալն իր կենդանութեանը հոգացեր է եղեր նաև իր քոյրն ու քեռորդին, Բերայի մէջ երկու մեծ տուներ նուիրելով անոնց; իբրեւ միջոց ապրուստի։

Առայժմ ասոնք են քաղած տեղեկութիւններս. եթէ նոր բաներ քաղեմ, պատրաստ եմ հաղորդելու։

ՏԵՂԵՆԱՏՈՒ

Բարիզ

Ծ. Խ.—«Տեղեկատու»ին այս գրութիւնը կը հրատարակենք իբր չատ մը տեսակէտներով հետաքրքրական վաւերագիր, առանց անոր բովանդակութեան ստուգութիւնը երաշխաւորելու։

ՀԱՅ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ

Երբ հայ և եւրոպական վարժարաններու մասին խօսք կ'ըլլայ, մենք միշտ մեր վարժարանները վար դարձնելու գերագոյն ջանքեր կ'ընենք՝ եւրոպականները բարձրացնելու համար։ Սակայն զարմանալին այն է որ մեր վարժարաններէն ելլող աշակերտներն ու աշակերտուհիները օտար դպրոցներուն մէջ իրենց դասընկերներէն ընդհանրապէս գերադանց յառաջդիմութիւն մը կը ցուցնեն և պատշաճապէս կը գնահատուին ու կը վարձատրուին։

Այսպիսի ուրախալի երեւոյթ մը տեղի ունեցեր է վերջերս Բերայի Շիտակ ճամբուն վրայ գտնուող անգլ.-Հայ-Սքուլի մէջ։ Օր. Սարաքի Տ. Ներսէսեան անցեալ տարի Լուսաւոր վարժարանի 6րդ կարգը աստիճանաւորելով մտած էր Հայ-Սքուլ. այս ուսումնական տարուան մէջ գերազանց յառաջդիմութիւն մը ցուցնելով իր 15 հայ և օտար ընկերուհիներուն մէջ առաջին հանդիսացաւ, քննելի 13 առարկաներէն 12ին մէջ առաջնութիւնը շահելով և միայն անգլիերէնի արտասանութեան մէջ Բ.րդ ըլլալով։ Այս արտասովոր ընդունակութիւնն ու յառաջդիմութիւնը գնահատեր է Հայ-Սքուլի վարչութիւնը, փոխադրելով վերոյիշեալ աշակերտուհին Գ.րդ կարգէն Ե.րդ կարգ և մասնաւոր վկայական մը տալով անոր։ Այս գնահատումը պատիւ կը բերէ ո՛չ միայն Օր. Սարաքի Տ. Ներսէսեանին, որ տիպար օրինակ կրնայ ըլլալ բոլոր իր ընկերուհիներուն, այլ հայ վարժարաններուն։ Օտար վարժարաններն հայ վարժարաններ եկողները դէռ այսպիսի նշանակելի յառաջդիմութիւն ցոյց չեն տուած։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՌԱՔԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԸ

Եգիպտահայոց Գահաւ. Ժողովին Ժ.Դ. նիստը տեղի ունեցեր է մայիս 18/31ին, առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Ծ. Վրդ. Աղաւնունիի նախագահութեամբ և ատենապետութեամբ Վահե. Պողոս փաշա Նուպարի։ Ներկայ գտնուեր են 12 անդամներ։— Առաջնորդարանի 1906 տարւոյ հաշիւներն այս անգամ և 1905 տարւոյ հաշիւներն առաջ ներկայացուած ըլլալով, առանց քննութեան և ուղղակարարութեան համար յանձնաժողովի մը կազմութիւնը յաջորդ նիստին յետաձգուեր է։— Առաջնորդարանի և անոր ճիւղերուն 1907 տարուան պահանջներն ինչ ինչ փոփոխութիւններով ընդունուեր են և որոշուեր է որ ամէն ետաքը Դեկտ. 15էն առաջ՝ յաջորդ տարուան պիւտճէները Գահաւ. Ժողովոյ քննութեան և վաւերացման մատուցուին։ Քաղ. Ժողովի հրաժարականն ընդունելէ և որոշուելէ ետաքը որ անոր համարատուութեան տեղեկագիրն օրինակուելով բաշխուի Գահաւ. և Վարչական Ժողովոյ անդամներուն, նոր Քաղ. Ժողովի ընտրութիւն կատարուեր է։ Կրօնական Ժողովի չրջանն ևս աւարտած ըլլալով, այդ մարմինը վերակազմուեր է հետեւեալ կերպով. Տ. Յարութիւն Ա. քհնյ. Յակոբեան, Տ. Մամբրէ քհնյ. Վարդանեան և Տ. Աւետիս քհնյ. Շաղոյեան։

Թէև կ'ըսուի որ Բերայի Թաղ. Խորհուրդը հրաժարական պիտի տայ, սակայն յիշեալ մարմնոյն կողմէ մինչեւ ցարդ հրաժարագիր մատուցուած չէ Ս. Պատրիարք Հօր։ Հրաժարականի զրոյցը ծագում առած է՝ Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն ոմանց այս մտօք ըրած բերանացի յայտարարութենէն։

—Աւասիկ Ուսումնական Խորհուրդի վերջին նիստի որոշումները որոնք հաղորդուած են ի հրատարակութիւն.—

1. Ս.Պատրիարք Հայրը գրով մը կը յանձնարարէր 1894էն ցարդ ազգ. վարժարանաց մէջ գործածուելու համար վաւերացեալ դասագրոց մէկ ցուցակը կազմել և ներկայացնել նոյն գրքերու մէկ մէկ օրինակներովը։ Խորհուրդն այս պաշտօնագրին ընթերցումէն յետոյ, հարկ դատեց ստանալ կրկին Ն. Սրբազնութեան հրահանգն յարակից ինչ ինչ պարագաներու վրայ, և յետոյ ոյժգիրկ ձեռնարկել ի գործ։ Միւս կողմէ, իր մէջէն Մասնախումբ մը կազմեց զննելու համար առանձին այդ խնդրով, որու անդամներն են՝ Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան և Տօքթ. Յակոբ էֆ. Թօփճեան։

2. Կաղմական Կանոնագրի 31րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն՝ Խորհուրդը նկատելով որ ուսուցչական ընտրելւոց քննութեանց ժամանակը կը մօտենայ, կազմակերպեց Քննիչ Յանձնաժողովն՝ կրօնի և բարոյագիտութեան քննիչին ընտրութիւնը վերապահելով Ս. Պատրիարք Հօր։ Նոյն Յանձնաժողովոյ անդամ կարգեց՝

Հայերէն ճիւղի համար՝ Երուանդ էֆ. Տ. Անդրէասեան, Նշան էֆ. Թորոսեան։

Իմաստասիրական ուսմանց եւ մատենագրութեան համար՝ Տօքթ. Յակոբ էֆ. Թօփճեան։

Օսմաներէն ճիւղին համար՝ Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան, Պետրոս էֆ. Կարապետեան։

Ֆրանսերէն ճիւղի համար՝ Յարութիւն էֆ. Յովհաննէսեան, Սրապիոն էֆ. Թըլլըեան։

Բնական եւ բնապատմ. գիտութեանց համար՝ Նշան էֆ, Ղուկասեան, Իգնատիոս էֆ. Մուրատեան։

Զափական գիտութեանց համար՝ Յովհաննէս էֆ. Մուրատեան, Գարեգին էֆ. Գաւաֆեան։

Ընդհ. պատմ. եւ Աշխարհագր. համար՝ Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, Միքայել էֆ. Շամանեան։

Առնչին տնտեսութեան համար՝ Տիկ. Զսրուհի Գալէմքարեան։

Ձեռագործ եւ ձեւագիտութիւն՝ Տիկ. Աղաւնի Նիկողոսեան, Օր. Սարաքի Սարգսեան։

Գեղագր. գծագր. համար՝ Խաչիկ էֆ. Թաթիանեան, Սիմոն էֆ. Եազճեան։

Երաժշտութեան համար, Գրիգոր էֆ. Մէհտէրեան, Լեւոն էֆ. Զիլինկիրեան։

3. Պէրպէրեան վարժարանի Տնօրէնութիւնը գրով մը ծանուցանելով որ աշակերտաց ամավերջի հարցաքննութիւններն ամսոյս 12էն սկսեալ պիտի շարունակուին մինչեւ 24, ուղարկած էր յայտագիրն, և և հրաւիրած էր Խորհուրդը ներկայ գտնուելու։

Խորհրդոյ անդամներն յանձն առին ըստ հրաւէրի պարբերաբար ներկայ գտնուիլ քննութեանց։

—Տնտեսական Խորհուրդը իր վերջին նստին մէջ հետեւեալ Տնօրինութիւններն ըրաւ.

1. Հյուպէն խնդրուած էր Ս. Ասառուածածին եկեղեցւոյ մատակարարութիւնը ըստ առաջնոյն յանձնել թաղեցիներէ կազմեալ ուրոյն Թաղ. Խորհրդոյ մը, Պատրիարքարանի կողմէ գրկուելիք քննիչի մը հսկողութեան ենթարկելով նոյն մարմնոյ գործառնութիւնները։ Խորհուրդը նկատելով որ այս թաղերու մատակարարական գործունէութիւնը տեղի ունեցած է վարչական անօրինութեամբ և յառաջ եկած է զգացուած պէտքի առիթ, որոշեց ներկայացեալ առաջարկը ուսումնասիրել Ս. Եղիա եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ հետ խորհրդակցութեամբ, և արդեանդն համաձայն կարեւորը անօրինել։ 2. Ս. Պատրիարքը՝ ըստ որոշման Կրօն. Ժողովոյ, Տնտեսական Խորհրդոյ յղած էր ի քննութիւն Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դասու նախընթաց 1905 և 1906 տարիներու մատակարարութեան հաշիւները։ Որոշուեցաւ կատարել կանոնական քննութիւնն և արդիւնքը տեղեկագրել Ս. Պատրիարք Հօր։ 3. Խորհուրդը քննեց Գնալը կղզիի եկեղեցւոյ 1900-1906 տարեշրջաններու մատակարարութեան հաշիւներ, որոնք մատուցուած էին Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ, և ստուգելով մատակարարութեան օրինաւորութիւնը՝ վաւերացուց հաշիւները։ 4. Ս. Պատրիարքը Խորհրդոյ նկատառութեանը յանձնած էր Եւդոկիոյ Առաջնորդարանէն ուղղեալ գրերը, որոնք կը վերաբերէին Նիքսարի եկեղեցւոյ սեփական պարտէզի վաճառման խնդրոյն։ Խորհուրդը պարզեց իր տեսութիւնները խնդրոյն վրայ հանդամանացը մասին և որոշեց յայտագրել Ս. Պատրիարք Հօր։

Խորհուրդը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաեւ Ալէքսանդրիի, Ակնայ Ապուլէնի գիւղի, Թօփգաբուի, Կէտիկ-Փաշայի, Իվէրեկի և Մուսնճուսունի եկեղեցեաց վերաբերեալ դրամական, կալակային և հաշուական խնդրոց անօրինութեամբ։

— Արմաշի փոխ-վանահայր Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ., ընկերակցութեամբ Կրօն. Ժողովի անդամ Տ. Գրիգորիս Ծ. Վրդ. Պալաքեանի, երէկ այցելեց Վսեմ. Դաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի։ Հաճութեամբ կ'իմանանք թէ Նորատունկեան էֆ.ի առողջական վիճակը զգալապէս բարւոքուած է և թէ Ն. Վսեմութիւնը մօտ օրէն պիտի կրնայ իր պաշտօնատեղին յանձնել։

— Կեդր. վարժարանի ընթացաւարտ կարգին ֆրանսերէնի քննութիւնները կատարուեցան երէկ։ Ֆրանսերէն խօսակցութեան վարժութիւնները կը վարէր Պ. Կիւյօ որ աշակերտներէն իւրաքանչիւրին առաջարկեց մէյ մէկ գիտական ուսանելական նիւթ։ Ցետոյ կատարուեցան հայերէնէ ֆրանսերէն թարգմանութեան և առեւտրական թղթակցութեան քննութիւնները զորս կը վարէր նոյն ճիւղին ուսուցիչ Հինդլեան էֆ.։ Ներկաները իրենք ալ անձամբ քննեցին ուսանողները և գոհ մնացին անոնց յաջող պատասխաններէն։

Արեւելքի այսօրուան Ա. էջը գրեթէ ամբողջովին նուիրած ենք այն չաեկան բանախօսութեան զոր Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հարիւրամեակին տօնման առթիւ պատրաստած էր Տօքթ. Վ. Թորգոմեան էֆ. և կարդաց կիրակի օրուան զրական հանդէսին մէջ, պատմութիւնն ընելով անդրանիկ հայ հիւանդանոցին որ ատենօք գոյութիւն ունէր Բերայի մէջ։ Բանասէր բժշկին գրուածքը համեմատած է յարակից ծանօթութիւններով, որոնք մէկէ աւելի հետաքրքրաշարժ ու կարեւոր տեղեկութիւններ կը պարունակեն։

ՀԱՅ-ՀՈՄՍԷԱԿԱՆՆ ՀԱՄԱՑՆԵՐ

Հայ-Հոմսէականաց Պատր. Փոխանորդի և քանի մը գաւառային Առաջնորդներու ընտրութեամբ զբաղող եպիսկոպոսական Սինոդը թէև յաջորդաբար քանի մը անգամ գումարուեցաւ արդէն, սակայն նիստերը դռնփակ ըլլալուն՝ վերջնական արդիւնքը միայն պիտի ծանուցուի, երբ որոշում տրուի։

*** Բանկալթիի Ս. Յակոբայ Անկեւանոցի Հոգաբարձութեան հրաժարականը և անոր յաջորդին ընտրութեանը վրայ խօսելով, Մեհմուալի Ախպար չա՛տ արդարացի դիտողութիւններ կ'ընէ այդ հիւանդանոցին վարի ծայրը գանուող աղքատանոցին վրայ, որ խարխուլ և աղտոտ տնակներու շարքէ մը կը բաղկանայ, ուր բազմաթիւ աղքատիկ ընտանիքներ կը բնակին։ Անկեւանոցը, հանգուցեալ Ազարեան կ.Պատրիարքին օրէն ի վեր հարեղածին չափ բարւոքումներ կրած է, կ'ըսէ մեր պաշտօնակիցը, սակայն աղքատանոցին բնաւ կարեւորութիւն ընծայող չի կայ։ Երեւելեաց Ժողովին հաստատման թուականին, հանգուցեալ Տօքթ. Անտոն պէյ Սարքեան՝ այդ աղքատանոցին վիճակը նողկալի գոյներով նկարագրած էր. և սակայն, անկէ ի վեր որ և է բարւոքում ներմուծուած չէ հոն։ Այժմ նորակազմ Հոգաբարձութեան օրով՝ աղքատանոցին նկատմամբ գանգատները կրկնուած ու հրապարակուած են, սակայն քանի մը կոտրած ապակիներու չնորհիւ կամ մանր մուր նորոգութիւններով չէ որ պիտի բարւոքուի աղքատանոցը։ Մեհմուալի Ախպար Պատրիարքարանի վարչական ժողովին ուշադրութիւնը հրաւիրելով այս կացութեան վրայ, կ'առաջարկէ որ նոր ընտրուելիք Հոգաբարձութեան պաշտօնին պարտականութեանց մաս կազմէ նաև աղքատանոցին այս եղկելի վիճակը բարւոքելու խնդիրը։

ՊԷՅՕՂԼԻԵԱՆ վարժարանի ամավերջի քննութիւնները պիտի շարունակուին վաղը (չորեքշաբթի) հետեւեալ կարգացոյցին համաձայն.— կէս օրէ առաջ. Աւետք և երիցագոյնք (մարդակազմութիւն և բնախօսութիւն), երէցք (ֆրանսերէն), կրտսերք (բնական պատմութիւն), կրտսերագոյնք (աշխարհագրութիւն), երախայք (հայերէն) կէս օրէ ետաք՝ երէցք (տեսական թուաբանութիւն), կրտսերք (պատմութիւն), կրտսերագոյնք (պատմութիւն նոր ուխտի), երախայք (երկրաչափական գիտելիք)։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յունիս 23)

ԼԱ ՀԷԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒ ՆԻՍՏԵՐԸ

ԼՈՆ ՀԷ, 22 յունիս.— Պ. Պէրնէրդի և Պ. Պուռժուայի նախագահութեան տակ գտնուող յանձնաժողովներն այսօր իրենց առաջին նիստը գումարեցին։ Այս երկու յանձնաժողովներուն մէջ այնչափ ատուարաթիւ են ոէրութեանց ներկայացուցիչները որ իրենց նիստերը Դեսպանախորհուրդին լիագումար նիստէն տարբերութիւն չունին գրեթէ։

Պէլճիքայի առաջին պատուիրակ Պ. Պէրնէրդ իբր նախագահ բացաւ երկրորդ յանձնաժողովին նիստը, և առաջարկեց երկու մասնախմբեր ընտրել, որոնց առաջինին յղել ցամաքային պատերազմի վերաբերեալ ամէն խնդիր և միւսին՝ չէզոքութեան և պատերազմի սկսման վերաբերեալ խնդիրները։ Ֆրանսայի զինուորական պատուիրակը ծրագիրներ ներկայացուց չէզոքներուն իրաւանց և պարտաւորութեանց և թշնամութեանց սկսելուն վրայ։ Այս վերջին խնդրոյն վրայ ռուս զինուորական պատուիրակն ալ ծրագիր մը ներկայացուց։ Նախագահը յայտարարեց թէ նկատելով որ թշնամութեանց սկսելուն վրայ ընդհանուրէն վաւերացեալ միջազգային կանոններ չկան, իւրաքանչիւր տէրութիւն այս խնդրոյն նկատմամբ իր հայեցքը պէտք է ճշդէ և ներկայացնէ. անկէց ետքն է որ յանձնաժողովը պիտի որոշէ թէ իրաց արդի դրութիւնը պէ՞տք է պահել թէ այդ սկզբունքները կանոնի մը տակ դնել։ Գերմանիոյ երկրորդ պատուիրակը ոտքի։ Գրկէկ ծրագիրներ ներկայացուց պատերազմող տէրութեանց գործողութեան սահմանին մէջ չէզոքներուն ընթացքին վրայ։ Զուիցերիոյ և Զինու պատուիրակները յայտարարեցին թէ ցամաքային պատերազմի կանոններու մասին 1899ի պայմանագրութեան Դ. յօդուածին տրամադրութիւնը կ'ընդունին և ընդհանուրին հաւանութեան արժանացան։ Բրազիլացիներու և տեղեկագիրներու մասին 1899ի Դեսպանախորհուրդին որոշումները ընդունուեցան։ Նիստը փակուեցաւ կէս ժամէն։

Ապա Պ. Պուռժուա բացաւ առաջին յանձնաժողովին նիստը և հմտալից ճառ մը արտասանեց իրաւարար ատեանին 1899էն ի վեր ունեցած գործունէութեան ու յաջողութեան վրայ և յոյս յայտնեց որ այժմու Դեսպանախորհուրդն ալ յաջողի ի գլուխ հանել խաղաղութեան դատը։ Այս յանձնաժողովը երկու մասնախմբի՝ բաժնուեցաւ, իրաւարարութիւն և գրաւում տիպոսներով։

Գերման առաջին պատուիրակ Պառոն ֆոն Մառշալ և անգլիացի առաջին պատուիրակ Պ. Ֆրի ծրագիրներ ներկայացուցին միջազգային վէճերու կազդարարութեան համար վերաքննիչ ատեանի մը հաստատման վրայ։ Մէքսիկայի առաջին պատուիրակ Պ. Կոնչալօ յանձնարարեց 1902ի համամերիկեան համաժողովին ընդունած իրաւարարութեան դաշնագիրը գործադրութեան ընդունիլ։ Պ. տ'Էշրուռնէլ առաջարկեց քննիչ յանձնաժողով մը կազմել միջազգային վէճերուն և դատավարութեան եղանակը պարզելու համար։

Ամերիկայի պատուիրակ Պ. Հօրսս Բորդէր խօսեցաւ պարտուց հաւուցումը զինու զօրութեամբ պահանջելու դրութեան դէմ։ Այս յանձնաժողովին նիստը երկու ժամ տեւեց։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՋՆ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԵՐԼԻՆ, 22 յուն.— Մէջէն կը գրեն. Ֆրանսայի խմբագիրներն ալ Անգլիացիներուն պէս Դիւմանիա այցելելու նպատակ ունին։ Մէջի լրագիրները կը գրեն թէ Բարիզի մամլոյ ընկերակցութիւնը, օր 250 գաւառական լրագիրներու ներկայացուցիչ ունի իր մէջ, այս մասին կը բանակցի գերման ընկերակցութեան հետ։

ՀԱՅՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԻՐՈՒՆ ԱՌԱՋՆ Ի ԳԻԼ

ԳԻԼ, 22 յունիս.— Վիլհէլմ կայսրն այս առաւօտ Հոհենձոլրն կայսերական զբօսանաւին մէջ ունկնդրութեան ընդունեց Իմուին ծովակալը իր սպայակոյտով և Յուիտպա ու Զիդօզի ճարտնական յանձնաւորներն հրամանատարները։ Մովալ Իմուին Վիլհէլմ կայսեր մատոյց իբր մէկ մեդր բարձր մութ պղինձէ ճարտնական նրբակերտ աշխատութիւն մը, որ կը ներկայացնէ թեւատարած արծիւ մը խարակի մը վրայ նստած։

ՎԻԼՍՈՆԻ ԱՐՇԱՒԱՆՆԵՐԸ ԳԷՊ Ի ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՌԷՆԷՆ

ՔՈՒՍՏԵՆԶԱ, 22 յունիս.— Ցունիսի սկիզբը Տրօմսոյէ ճամբայ ելլող Ֆրիթօֆ չոգենաւը, իր մէջ ունենալով Վոլդէր Վէլման և իր հիւսիսային արշաւանքին անդամները անցեալ չաբթու չորեքշաբթի օր Վիրկոյի նաւահանգիստը (Շրեցպէրկ) հասաւ։ Այս արշաւախումբին կը մասնակցին նաև երեսունի չափ բանուար, նաւաղ, մեքենագէտ, բժիշկ Տօքթ. Ֆուլէր և կապտն Հէրվիկօ ճարտարագէտ-օդանաւորդը։ Ֆրիթօֆ իր ուղեւորութեան մէջ երկու օր սառերէ պաշարուեցաւ Շրեցպէրկի և ասոր հարաւային կողմը գտնուող Արջի կղզին մինչև։ Շոգենաւը Հօրնսունտի մինչև Շրեցպէրկի հարաւային ծայրը բաց ծովի վրայ անարգել յառաջացած է։ Արշաւախումբը Դանիական կղզին հասած ատեն, անցեալ տարի հոն թողած երեք անձերը վերստին գտած է առողջ ու կայտառ վիճակի մէջ։ Վէլման պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելէ ետաքը, յուլիս 20էն մինչեւ օգոստոս 10-20 Շրեցպէրկէ պիտի մեկնի դէպ ի հիւսիսային բեւեռ, և կը յուսայ որ 10-20 օր պիտի տեւէ իր այս օդանաւորդի ճամբորդութիւնը։

ՈՍԿԻԻ ԱՐՇԱՆՈՒԹ

ՆԻԻ-ԵՈՐՔ, 22 յունիս.— Վերջին շաբթուան մէջ 6 միլիոն տոլարի ոսկի ղրկուեցաւ Ֆրանսա. 172,000 տոլարի ոսկի և 857,000 տոլարի արծաթ՝ զանազան երկիրներ։ Ներառուած ամբողջ գումարն է 61,000 տոլարի ոսկի և 58,000 տոլարի արծաթ։

ՄԱՔԱՒԻՐ ՀՈՍԿԱՅԻՆ ՄԻՋ

ՄԻՍՏՈԼԻՆ, 22 յունիս.— Հունգարիոյ հարաւային մասին մէջ անգին քանակութեամբ մաքաս երեւան ելած ըլլալով կը սպառնայ հունձքերուն, արօտներուն և այգիներուն։

ՀԻՒԾԱԽՏԻՆ ԴԱՐՄԱՆԸ

ԻՏԱԼԱՑԻ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ԳԻՏՈՒ

Իտալացի Տօքթ. Ֆուլլանի նոր գրքութիւն մը գաւ թոքերու հիւծախտի դարմանումին համար։ Իտալացի բժիշկը կը յայտարարէ թէ հիւծախտի միակ պատճառը Բոխի միքրոպը չէ։ Այդ միքրոպը թէեւ թոքերուն վրայ խոռոչներ առաջ կը բերէ, սակայն մահը առանց գոյութենէն առաջ չի գար, այլ այն պարագայէն թէ թոքերը չնչառութեան բերմամբ փքոցի պէս մինչ կ'ուռնան և կ'աւրուին։ Տօքթ. Ֆուլլանի կը հետեւցնէ թէ խոռոչ ունեցող թոքերուն չնչառութեան պահանջն դադրիլը ու բացուիլը միդմայրնեղու համար, մահուան է թոքը անչարժ վիճակի վերածել։ Այդ գործողութեան համար Տօքթ. Ֆուլլանի դրութիւնն է օդ տալ կուրծքի վանդակին մէջ։ Այդ կերպով թոքը օդի խաւով մը կը չրջապատուի, որով չի կրնար չարժիլ։ Այդ անչարժութեան հետեւանքը կ'ըլլայ թոքերու խոռոչներուն անհետացումը և հիւծախտին դարմանումը։ Այսուհանդերձ այս դրութիւնը կը գործադրուի այն պարագային երբ թոքերէն մէկը չատ խոռոչ ունի և միւսն ալ չատ քիչ։ Տօքթ. Ֆուլլանի Բավիայի մէջ այդ դրութեամբ կէն մը բուժեր է. նաեւ մաքսային պաշտօնեայ մը։ Այս վերջինը յետոյ թոքատապ մեռեր է, բայց կատարուած քննութեամբ հաստատուեր է որ թոքերը զերծ էին հիւծախտէ։ Տօքթ. Ֆուլլանի իր այդ դրութիւնը կոչած է «Ռնէօմոթորաս»։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌԱՐԻՋ, 24 յունիս.— Սակարանը բացուելուն՝ տրամադրութիւնները լաւ էին։ Հրապարակին վրայ տիրող համոզումը այն է թէ ֆրանսացի այգեգործներու խնդիրը կարգադրուելու վրայ է։ Ֆրանսական ռանդը բարձր գինով բացուեցաւ՝ 94 և միւս արժեթուղթերու գիներուն ամբողջութիւնը աւելի հաստատուն է. բայց կէսօրէն երկու ժամ ետքը լուր եկաւ որ եկամտաւոր տուրքին գերը քննելու պաշտօն ունեցող խորհրդարանական յանձնաժողովը որոշեր է իր տեղեկագրին վիճաբանութիւնը յետաձգել յառաջիկայ հոկտեմբեր 15ին։ Այս լուրը չեչտեց ֆրանսական ռանդին բարձրացումը, որով 94.25ի գոցուեցաւ։ Առոր հետեւանքով բոլոր արժեթուղթերը զգալի բարձրացում մը կրեցին։ Միայն Ռիօ Թինթոյի բաժնեթուղթերը ինկած էին, վասն զի պղինձի գինը 90.15էն 89.10ի իջած էր։ Լոնտոնի Սակարանը, ուր հաշուեյարդարումը կը սկսէր, նպաստաւոր լուրեր կուտար։ Հարաւային Աֆրիկէի արժեթուղթերը քիչ մը բարձրացած էին։

— Մէկ ամսուրան Ընկերութեան Տնօրէնը Պ. Լոգոն ծանոյց Փիռոնտի ծերակուտականներուն թէ հարաւային Ամերիկայի շոգենաւային երթեւեկութիւնը պիտի շարունակուի, եթէ Խորհրդարանը վաւերացնէ եկամտաւոր նախարար Պ. Բայեոյի եկամտացոյցի մասին առած որոշումները, որոնց հաւանած է Ընկերութիւնը։

ՊԵՐԼԻՆ.— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Վիլհէլմ կայսրը ընդուներ է իտալական թագաւորին հրաւէրը՝ յառաջիկայ հոկտեմբերին Լոնտոն երթալու կայսրուհիին հետ։

ՌԱՐԻՋ.— Ճարտնական դեսպան Պ. Բաւրիօ՝ նախագահ Պ. Ֆալիէռի յանձնեց Ճարտնի կայսեր կողմէ նուիրուած Քրիզանթէմ պատուաւոր նշանին մեծ Խաչը։

—Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիլոն, վաղը, Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացնէ ֆրանքսպանիական համաձայնութեան գիրը՝ Ատլանտեանի և Միջերկրականի մէջ իրենց ստացուած քներուն նկատմամբ։

—Երեսփոխան Պ. Բոլ Տէշանէլի մայրը՝ Տիկին Տէշանէլ այսօր մեռաւ։

—Կը հաստատուի թէ Ֆրանսայի հարաւային նահանգներու ներկայացուցիչ Պ. Մառսըլեն Ալպերի կողմէ նախարարապետ Պ. Բլէմանսոյի տրուած այցելութեամբ վերջնականապէս պիտի կարգադրուի այգեգործներու խնդիրը։ Նախարարութեան ձեռք առած միջոցներով այդ խնդիրը կարգադրուած կը նկատուի։

ԼՈՆԴՈՆ.—Դեսպանախորհուրդին կողմէ կարգուած նաւային պատերազմներու յանձնաժողովը երկու մասնաժողովներու բաժնուեցաւ։ Ցունասանի երկրորդ պատուիրակ Պ. Սթրէյթ տեղեկութիւններ կարգուեցաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Խորհրդարանական անորոշ կացութեան հետեւանքով, առայժմ դժուար է կարծիք մը յայտնել Աւստրոյ-Հունգարիոյ պետական պայմանագրութեան խնդրոյն համար։ Ինչ որ ալ ըլլայ, սակայն, բռնակցութիւնները յուլիսին պիտի վերսկսին և կը յուսացուի որ համաձայնութիւն գոյանայ այդ պայմանագրութեան գլխաւոր կէտերուն վրայ։ Մանրամասնութեանց վիճաբանութիւնը յառաջիկայ աշնան պիտի յետաձգուի։ Դատաճառին պատասխանը վաղը պիտի չտրուի Աւստրոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Սենատպետի ընտրութեան առթիւ չորս դեր-ատենապետներ ալ պիտի ընտրուին, որոնց մէկը ընկերվարական կուսակցութեան պետերէն։

—Վիեննայի և նահանգներուն մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնուին մեծ հանդէսով տօնելու Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր գահակալութեան 60րդ տարեդարձը, որ 1908 դեկտեմբեր 2ին պիտի կատարուի։ Վիեննայի քաղաքապետութեան Խորհուրդը այդ առթիւ յանձնաժողով մը ընտրեց, որ որոշեց յարգալիր երախտագիտութեան ուղերձ մը մատուցանել Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր։ Նաեւ իբրեւ յիշատակ շքադրամ մը պիտի պատրաստուի և տասը միլիոն քուրոն պիտի յատկացուի՝ Վիեննայի մէջ հիւանդանոց մը կառուցանելու համար։

ՌԵԳԵՐՍԲՈՒՐԳ.— Բոլիքիեն Բորեսքոնսէնց կ'ըսէ թէ ռուս կառավարութիւնը արտաքին փոխառութիւն պիտի չկնքէ, այն պարագային երբ ներքին փոխառութեան ծրագիրը չյաջողի։

ՌԱՐԻՋ.— Բէքինէն կը հեռագրեն թէ Չինու կառավարութիւնը ընդուներ է Ժընէվի Կարմիր Խաչի պայմանագրութիւնը։

ՊՈՒԻՍԼԷ.— Կը յուսացուի որ Անգլիա չարունակէ իր հաւանութիւնը չաքարի պայմանագրութեան։

ԼՕՆՏՈՆ.— Նախարարաթատը Երեսփոխանական Ժողովին ներկայացուց ծրագիր մը՝ Լորտերու Ժողովին բարենորոգմանը նկատմամբ։

ՄԱՆՉԻՍԼԷՆ ՑԷՆ ՉԻԼԻ.— Անգլիական Սանդիպակօ չոգենաւը, բուռն փոթորկի մը բռնուելով, ընկղմեցաւ Բուանդ տէ Թորայէն յիսուն մղոն հեռու։ Բոլոր նաւաղները և ուղեւորները, բացի երկու հոգիէ, խեղդուեցան։

ՌԻՇԵԼԻՕ.— Արտաքսուած երեսփոխան Պ. Վայսա վաղը նորէն պիտի ներկայանայ Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին. նորէն ազգակից նիստ մը հաւանական կը նկատուի։

ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—1890 ապրիլ 15/27 Թուակիր կայս. հրամանագրին ժԴ. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, պայմանաժամը 1890 սեպտ. 1/14ին աւարտող քուբօնները, որոնք կը վերաբերին 1890ի 4 % Բիլորիթէ փոխառութեան պարտաթուղթերուն, եթէ մինչեւ 1907 սեպտ. 1/14 չներկայացուին գանձուելու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1907

* * *

1881 դեկտ. 8/20 Թուակիր կայս. հրամանագրին Ե. յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, օսմ. Բոնվէրթի փոխառութեան պարտաթուղթերու քուբօնները, որոնց պայմանաժամը կ'աւարտի 1907 սեպտ. 1/14ին, եթէ մինչեւ 1/14 սեպտ. չներկայացուին, Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։ 13—4

Կ. Պոլիս 1 յունիս 1907

* * *

Ա.ԶԳ.— Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ Սելանիկի Պանքային կողմէ դրամագլուխը աւելցուելու համար չրջաբերութեան հանուած 16001-20000 Թուակիր նոր բամնեթուղթի աւելորդ թէ յիշեալ պանքան վճարած է նոյն արժեթուղթերուն դրոշմաուրքը։ Ուստի արժեղթի տերերը կրնան զանոնք ներկայացնել Դրոշմի Դիւանը, Ղալաթիա, Վիթալիս խան, Օսմ. կայս. Պանքային դիմաց, առանց ծախքի գրոշմուելու համար։ ԸՐԴՈ. Տնorkնn թիւն

4/71 յունիս 1907 10—5

ՕՍՄ ԿԱՅՍ ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 Ֆրանկ դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻԼԻ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան Թ. 34

ԴԼԽԱՒՈՐ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒԼՆԵՐ

Առալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղէքսանդրիա, Էտրիպէ, Էնկիւրի, Զաղազիգ, Պաւլա, Պայբուրթ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէպէ Աղաճ, Իսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Գամակոս Գոնիա, Լառնակա, Լիմասոլ, Դամիրէ Մէրսին, Մարաշ, Մանսաթը, Նիքոսիա, Ուշակ, Բոր-Սիտա, Սելանիկ, Սամսուն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւտարի։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշիւով (գոնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրինակներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կըտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Զէյթուն արկղմուրերու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս չնուռած նկուղներու մէջ (պեթոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշիւին կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կարուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղէքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տոկոսներու արդիւնքը աւանդատուին արամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշուին անցուած, կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յանձնարարները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գանուած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Բուլկիրի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի Յունաստանի ազգ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բամնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կտրօններու նորոգում, եւն., մասնաւոր սակագնով մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և չատ չ փաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր մնուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Ռիոսի նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հատատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանիմէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—29

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Նաբաքուեն երեւեկուիլեցեր
Ուղեւոր
Գ. 12|25 Պիրէոն, Աղէքսանդրիա, Միջօրէին առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոր-Սաիտ ու Սուէզ ոչ նաւահանգիստները մեկնող չոգենաւին հետ։
Գ. 12|25 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Բէլսոն, Օտեսա-Նիքոլայէվ գիծերու չոգենաւերուն հետ։
Դ. 13|26 Սէվաստոպոլ ժամը 0ին։
Եշ. 14|27 Տարտանէլ, Միտիլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ, Աղէքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ 16,29 Օտեսա, ժամը 12ին։
50—38

ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ ԵՒ ՀԱՍ.
Ն. ԲԱՖԷ ՍԻՐԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՓԵՆԱՒԻՐ
Յունիս 25ին, Իմիրդիր, Մարսիլիայէն
Յուլիս 1ին, Ֆրիծի, Սեւ Ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Յունիս 26ին, Իմիրդիր, Սեւ Ծով։
Յուլիս 2ին, Ֆրիծի, Մարսիլիա
Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—21 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ 2|14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուակիր Ֆերմանով
Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նալչը խան, Հէջա էֆ փողոց, Թիւ 14, Թօօքէրթիվ վաճառատանէդիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն
Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պէյէ Դարբ, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Պոլիս, Մ. Ի. Սառաֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէճ Դարբ Թիւ 10։
Պոլիս, Ապաթ պէյ եւ Ընկ., Վէզնէէիլէր փողոց։
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Դարբ, Իզմիր փողոց։
Գալաթիա, Ալէքսանդր Անասթասիադիս շուկայի հրապարակ։
Գալաթիա, Մ. Ա. Ենդրիա, Մօտա ճառաէսի։
Պէյօլիքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Էրէնգիւղ, Թէօֆիլոս Իշանիէօ, Նամակատան մօտ։
Շիւլէ, Մ. Է. Ռոսի, Պէյօլիքտէրէ հասարէթ, Թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէնաիք, Բ. Սամարիա։
Մեծ Կղզի, Բէսալ էֆ.։
Մարմարիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիաէս, կայսրանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Թիչէճեան էֆ.։
17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

PHOENIX ASSURANCE Ld. Co.
"ՖԻՆԻՔՍ,,
ESTABLISHED 1782
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782Ի ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000
ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ եւ վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։
ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի եւ կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն առարկաներ, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։
Ընկերութեան նշանաբանն եղած է.
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՎՆԱՍՈՒՑ. Ցա'րդ վճարած է առաւել քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։
Ընդհ. գործակալ եւ Պոլսոյ եւ գաւառաց։ Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիթալիս խան, Պանճ Օթօմանի մօտ, Ղալաթիա։
Թոխ գործակալ ի Պոլիս
ՃԻՒԱՆ ԹԷՖԷԵԱՆ
50—35 Ֆենգլեան խան

ՄՕՍ
ՇՈՓԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբարդ եւ ապրանք փոխադրող
ոգեթեաներ

Ա. ԷԱՐԴԻ	Բ. ԿԱՐԴԻ
Սկդի	Նալոզգրիս
Մինեիս	Էմէյսթ
Բաֆսթ	Գուգիրիս
Թէյպր	Մօտրիս
Նարոզօճ	Ֆայրի
Նավարէթ	Ֆարու
	Թիպս

Առաջին կարգի չոգենաւերը չառ հանգրաուէտ են, Նաւուն մէջեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար սենեակի ունին։
Երկրորդ կարգի չոգենաւերն ալ սանմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սենեակի չունին։ սգերլիթ
Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11
Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հասցնելու համար՝ իրենց հրահանգները առն չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։
Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։
Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈՒԼ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուէթոլ խան. Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—34 31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվրբուլ։

Khedivial Mail Line
(Թէոիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերք
Նաբաքական ամենեն արագ երթեւեկը
Պոլսոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ
Օսմանիէ չոգենաւը նաւապետ Կաթէսլի, Երկուշաբթի, 24 յունիս 1907 (Ը Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղէքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 25 յունիս 1907 (Ը. Ե) կէս օրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղէքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոն։
ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻՆ
Ասուան չոգենաւը, նաւապետ Վաչաքի, յունիս 28ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Կէլիպոլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտերուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայտ և Աղէքսանդրիա։
Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէքլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ
Ժամանակացոյց կոխմբ.երու երթկեան.
1907 մարտ (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ՍՐԹ	Կոխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առտու
Կայարան	
Գոնիա	մկն. 11 —
Գաչլին խան	11 31
Զումբա	12 15
Արբգ Էօրէն	12 43
Մանասուն	1 12
Գարաման	ժմն. 1 43
	մկկ. 1 58
Սիարօվա	2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ	3 14
Ալաճա	3 50
Էրէյլի	ժմն. 4 15
	մկն. 4 35
Պուլկուրլու	իրիկուն ժմն. 4 50

ԴԱՐՁ	Կոխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Կայարան	
Պուլկուրլու	մկն. 5 5
Էրէյլի	ժմն. 5 23
	մկն. 7 20
Ալաճա	7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ	8 31
Սիարօվա	9 31
Գարաման	ժմն. 9 37
	մկն. 9 52
Մանասուն	10 25
Արբգ Էօրէն	10 54
Զումբա	11 30
Գաչլին խան	12 6
Գոնիա	իրիկուն ժմն. 12'35

50—11

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՍՈՅԹԸ ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԶԵՏԵՂՄԱՆ ՑԱՏԿԱՑՈՒԱԾ
Պարգեւները կը վճարուին Կ. Պոլսոյ մէջ Երկրագործական դրամատան և Օսմ. Կայս. Պանքայի, իսկ գաւառներու մէջ յիշեալ Պանքաներու մասնաճիւղերուն կողմէ։ Եօթերորդ Թիրաժը պիտի կատարուի 1323 մայիս 1ին Հանրօգուտ Շինութեանց պաշտօնատան մէջ։

Տոմսակներուն թիւը	Պարգեւ տաճող տոմսակներուն թիւը
175 000	35 000

Առաջին պարգեւ	Երկրորդ պարգեւ	Երրորդ պարգեւ	Չորրորդ պարգեւ
300,000	100,000	50,000	20,000

ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒՆ ՈՒ ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պարգեւ		Հաս			
300,000	ղրշ.	1			
100,000	»	1			
50,000	»	1			
20,000	»	1			
60,000	»	6	իւրաքանչիւրը	10,000ական	ղրշ.
50,000	»	10	»	5,000 »	»
40,000	»	20	»	2,000 »	»
60,000	»	60	»	1,000 »	»
200,000	»	400	»	500 »	»
240,000	»	3000	»	80 »	»
630,000	»	31,500	»	20 »	»
1,750,000	»	35,000			

Թիրաժի գործողութիւնը կը կատարուի ի ներկայութեան Երկրագործական Պանքային Վարչական Խորհուրդի մարմնոյ, հաշուակալին, Եւմական նախարարութեան հաշուակալութեան Ատենին և Օսմ. Կայս. Պանքային կողմէ կարգուած ներկայացուցիչներուն։ Եւած պարգեւները առանց ոեւէ զեղչի կը վճարուին ամբողջապէս, մէջտիրէն քան զրուշ հաշուելով։ Թիրաժի մէջոցին ամէն օր քաշուած թիւերը լրագիրներու մէջ կը հրատարակուին յաջորդ օրը։
Վիճակահանութեան տոմսերը կը ծախուին Երկրագործական Պանքային կեդրոնատեղին, Պոլսոյ կողմը վիճակահանութիւնի մասնաճիւղին, իսկ գաւառները Երկրագործական Պանքայի և Օսմ. Կայս. Պանքայի մասնաճիւղերուն մէջ։ Ամբողջական քանըՀինգ տոմսակ գնողին հարիւրին վեց զրուշ զեղչ կ'ըլլայ։ Թիրաժէն մէկ օր առաջ ետ դարձուած տոմսերը կ'ընդունուին և անոնց արժէքը կը վճարուի։

Ամբողջ տոմսին արժէքը մէկ մեճիտիէ
Կէս տոմսին արժէքը կէս մեճիտիէ
Քառորդ տոմսին արժէքը հինգ դրուշ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES
ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին. Բեռերսպուրկ
Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արժէքներու; ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու չոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։
Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած 1,666 666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 154 666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար 400,728,000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկ. 65,224.946 »
Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վօյվոտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւրբեաւէ խան, Այրը Եէնէնի ճառաէպի, Թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՐՄԻՐԻԶ 11 50—6

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՔԷՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻՔ
Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսէսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիաս	1311	Հիտալկա	1531	Մարսէլլս	3709	Սաքֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տամինս	938	Հինտու	3720	Միքտաս	3557	Տիբիս	1735
Անճէլս	1541	Տարս	2383	Հորաթիս	1600	Միլս	1057	Սիլվիս	119
Սիթիսոքս	2277	Տրաքս	1713	Հումպէց	595	Մանդէպելլս		Սցէբս	1203
Պասանս	1822	Տիտամս	504	Իսկս	2354	Մուցիլլս	3419	Թասոս	1323
Պոլտոնիս	1264	Էպքս	3464	Իտահս	5140	Նէքս	1433	Թ. Ուիլոցն	1546
Պրֆֆալս	4481	Էլսաքտաս	1520	Ճիւնս	1080	Օտիս	4100	Թոքիս	3397
Դէյրս	1371	Էցտաքս	1841	Ռէնս	1053	Քէճտաքիս	4036	Թալեաս	1470
Դաւիրսս	1837	Ֆիրս	954	Ռալբինս	2307	Օրլանս	1535	Օլրպինս	242
Դաբէս	1244	Ֆիլիանս	1828	Ռոմնս	1700	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Դաքս	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1053	Բալս	510	Վալս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանսիսքս	4582	Լէքանթս	2272	Բիսլեմ	3329	Վալթուցն	2391
Սօսէթս	1831	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1643	Բինալտս	1553	Եէտս	1350
Գոլորտաս	4235	Կիկանս	1143	Լորէնցս	3191	Բալս	1613	Զէցս	1200
Գոնկս	2905	Կոզս	1011	Մալմս	724	Բօնէս	1789	Թարս	
Գարաս	895	Կըտանս	1695	Մարէնկս	1278	Բոգաշիս	136	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած են.
Մուրիլլս չոգենաւը, նաւապետ Ալֆրէլ։
Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուին.
Քոլենցս չոգենաւը, նաւապետ Պրանտլն, յուլիս 5ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԻԻԶՕՏ
Թիւ 22 24, Բիւյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—39

"ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի ԹՈՐԹՕՆԸ (117)

ՔԷՔԼ ՔԱՔՍ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը Արկածները

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

Ս.
ՄԻՇՏ ԱՐԹՈՒՆ

Առտուն, երբ կոմսն աչքերը բացաւ, այս անգամ կատարեալ եղաւ իր զարթնումը։ Կարծես նայուածքով իր մօտ կը կանչէր Բրիսթիանն ու Ռօզ-Լիզօ՝ որոնք հկած էին իր քունի մրջոցին։ Բրիսթիան բժշկական քննութենէ մը անցուց հիւանդը։ Սիրտը ո և է ճնշում չէր արտայայտեր։ Բազկերակը կը լարունակէր կանոնաւորաբար տրոփել։ Այդ տխեղծ մարմնոյն մէջ կեա՞ն կը վերածնէր։

—Կրնա՞ք ինձի պատասխանել և ձեր մտածումը յայտնել...

—Այո՛։

—Ձեր մասին մտահոգութիւն կը զգայի երէկ իրիկուան անցքերէն յետոյ... Ընդհակառակը աւելի առոյգ դարձած էք, և այս գիշերուան յեղակարծ ցնցումները այնպիսի նոր վիճակ մը առաջ բերած են որ իրաւունք ունիք անոր վրայ յոյս դնելու... կը սխալի՞մ միթէ...

—Ոչ։

—Աւելի՛ լաւ կը զգաք ինքզինքնիդ... Մտածումիդ աւելի արագ է... Ձեր կեանքին ամենափոքր միջադէպներուն կրնա՞ք մատնակցիլ...

—Այո՛...

—Ձեր չրթունքները նուազ ծանր են... բան մը ըսէք... Կրցածնուդ չափ երկար խօսեցէք...

—Շնորհակալ եմ երէկ իրիկուն ձեր ընծայած ազակցութեան համար... իմ սէրս ու երախտագիտութիւնս ձեզի նըկատմամբ՝ անխախտ պիտի մնան յաւիտեան...

Ռօզ-Լիզօն, ուրախութենէն արտասուաթոր, հօրը մնարին քով ծնրադրած էր։ Անոր ձեռքը բռնած, եռանդուն համբոյրներով կը ծածկէր զայն։

—Բուժուած է, բուժուած է, դուկց դեռատի աղջիկը։

—Ո՛չ, բայց լաւագոյն է վիճակը...

Խօսելու համար երկարատեւ ու բուռն ճիգ մը կատարելուն պատճառաւ սոսկալի ուժգնութիւն մը տարածուեցաւ կոմսին դէմքին վրայ։ Բացարցակ անշարժութեան մը մատնուեցաւ։ Ապակեփայլ աչքերը և կիսաբաց շրթունքները մահուան դիմակ մը կը պարզէին։

Բրիսթիան ու Ռօզ-Լիզօն վախցան... Ժամ մը տեւեց այդ նուաղումը...

Երբ սթափեցաւ, հաղիւ կրցաւ մրմնջել.

—Շատ յոգնած եմ և հանգստեան պէտք ունիմ...

Հեռանալէ առաջ տոքթէօրը վարանեցաւ։ Կարծես թէ հարցում մը պիտի ընէր կոմսին, բայց չէր համարձակեր։

Արդ, կոմսը խնայեց այդ տաղտուկը, նոյն միջոցին ըսելով.

—Տոքթէօ՛ր, լռութիւն, բացարձակ լռութիւն։

Ինչ ըսել կ'ուզէր... Անկոչնոյն քով բացարձակ լռութիւն կ'ուզէր... Ուրիշ մտածում ունէր արդեօք։

—Լիզօն, այդ յանձնարարութիւնը ձեզի ուղղուած է...

—Ո՛չ, ո՛չ, յարեց Դիւանդը, անկողնոյն մէջ չարժելով և վախնալով որ իր միտքը չեն հասկնար։

—Ինձի՞ կ'ուզէք ձեր խօսքը, հարցուց Բրիսթիան։

—Այո՛։

—Կը փափաքի՞ք որ այս գիշեր պատահած անցքերուն վրայ լուռ մնամ...

—Նախ...

—Ուրի՞շ բան կայ։

—Լռութիւն, բացարձակ լռութիւն ամենուն առջեւ...

Ռօզ-Լիզօն յառաջանալով ըսաւ.

—Պարո՛ն տը Բրուա-Վիթրէ կոմսին մտածումը գուշակելի կարծեմ... Իր պահանջումը սա է որ բացարձակ լռութիւն պահէք իրիկուան անցքերուն վրայ, և աչխարհի վրայ ո՛չ մէկուն յայտնէք իր հաւանական բուժումը։ Անգամ մը այդ յանձնարարութիւնն ըրած է ինծի, խոստում առնելով որ լուռ պիտի մնամ...

Ու դէպ ի հօրը դառնալով, ըսաւ Ռօզ-Լիզօն.

— Ա՞մ է ձեր մտածումը։

— Այո՛։

— Ձեր մտածումը լաւ բացատրեցի՞։

— Այո՛։

— Պարո՛ն, կը խոստանամ, ըսաւ Բրիսթիան, թէև չեմ կրնար ըմբռնել ձեր պահանջած լռութեան շարժառիթը...

— Ասկէ աւելին, ասկէ աւելին, ըսաւ հիւանդը, որ մտածոգ դէմք մը առած էր։

Բրիսթիան հարցափորձելով դեռատի աղջիկը, ըսաւ.

— Դուք որ այնքան լաւ կը հասկնաք անոր միտքը, ըսէք թէ ի՞նչ է իր փափաքը։

— Փափաքը սա է որ պարզ ու տարտամ խոստումէ աւելի բան մը ընէք։

— Այո՛, այդպէս է...

— Պարո՛ն, խօսք կուտամ ձեզի, ըսաւ երիտասարդ բժիշկը։ Կ'երդնում որ ձեր բուժման մասին ոեւէ բան չպիտի ըսեմ, եթէ երբեք բարեախտութիւնն ունենանք ձեզ բուժելու...

— Լա՛ւ, լա՛ւ, պատասխանեց կոմսը։

Այն պահուն երբ Բրիսթիան դուրս պիտի ելլէր, Նաթալի ու երկու զուակները ներս մտան։ Առանձին չէին։ Անդամալոյծին զարմանալի փախուստը չու